

Oslo

Oslo europeisk miljøhovedstad 2019 – sluttrapport

OSLO

Et initiativ fra
Europakommisjonen

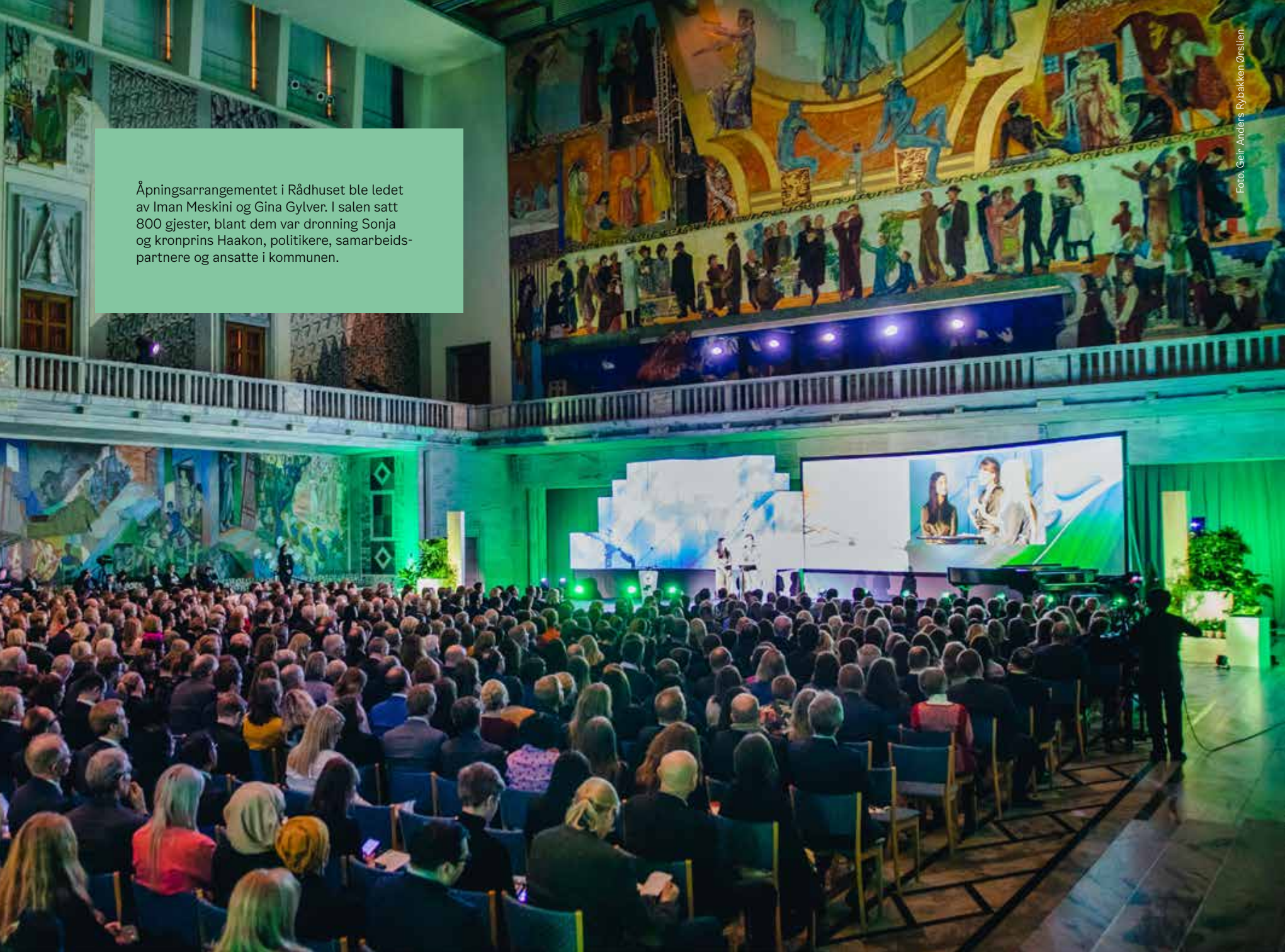

Foto: Geir Anders Rybakken Ørstien

Åpningsarrangementet i Rådhuset ble ledet av Iman Meskini og Gina Gylver. I salen satt 800 gjester, blant dem var dronning Sonja og kronprins Haakon, politikere, samarbeids partnere og ansatte i kommunen.

Foto: Kilian Munch

Samtale om framtidens mat (med smaksprøver på insekter) var en av mange godt besøkte aktiviteter under åpningshelga.

Foto: Kilian Munch

Om lag 10 000 personer tok turen til SALT i Bjørvika gjennom åpningshelga 4.–6. januar. Dagene var fylt med aktiviteter for store og små, som tegneshow med Øysteins blyant, Pecha Kucha om grønne Oslo, konserter og Blekkulf-show.

Innholdsfortegnelse

Forord	6	ROLLEMODELL FOR ANDRE BYER	49
Hvorfor vant Oslo?	8	Samarbeid med regionen	50
Målsettinger	10	Verden ser til Oslo	52
Organisering	12		
Samarbeidspartnere	14	OPPSLUTNING OM AMBISIØSE MÅL	57
		Kunnskap til hele Oslos befolkning	58
FOLKETS GRØNNE SKIFTE	17	Miljøhovedstadens ansikter	66
Det offisielle programmet	18	Min grønne utfordring	68
Temauker	19		
Pop-up sykkel og Miljøhelten Tigra	22	INTERNASJONAL KJENNSKAP	71
Nabolagsprogrammet	24	Oslos grønne løsninger delt med verden	72
Tilskuddsordning	26	Aktiviteter for internasjonal profilering	74
Miljøhovedstadsåret i Osloskolen	30		
Forsterket miljøinnsats i kommunen	34		
		Miljøstatus i Oslo	76
STYRKE OSLOS NÆRINGSLIV	39	Hva har vi lært?	90
Næringslivet i miljøhovedstadsåret	40	Økonomi	96
Grønne innovasjoner	44	Liste over vedlegg	100

Tidenes grønne dugnad!

At vi ble kåret til europeisk miljøhovedstad er en anerkjennelse av vi gjennom flere tiår har levert på ambisiøse klima- og miljømål. Med tittelen følger også en forpliktelse om å ta nye steg, slik at vi kan nå målene vi har satt for 2030. Vi har kommet godt på vei!

Da vi startet arbeidet med å planlegge året var det viktig å få flest mulig med, og engasjere så bredt som mulig. Vi ville dele dette året med alle i byen som hver dag er med på å skape endring. Vi trodde mange ville bidra, men bredden og engasjementet tok oss på senga. Tusen takk til alle dere som har bidratt. Dere har imponert oss!

Jeg vil takke alle samarbeidspartnere fra næringsliv, organisasjoner, akademia og frivilligheten. Dere la inn et ekstra gir og har vært med på å levere et fantastisk allsidig program. Dere har bidratt med større eller mindre tiltak hver for dere – til sammen utgjør det et grønt skifte i byen.

Jeg vil også takke ansatte i kommunen. Dere har vist både omstillingsevne, kreativitet og stort engasjement. Gjennom 2019 har miljø fått en enda større plass i vårt arbeid. Fra matsvinn-

prosjekter i barnehager og grønnere transport i helsesektoren – til plastfrie kantiner og pollinatorvennlige gravplasser.

Og, ikke minst, tusen takk til innbyggerne som hver dag bidrar med sine hverdagsvalg og støtter opp om det grønne skiftet i byen vår.

Det er spennende å se hvordan det vi får til også vekker oppmerksomhet internasjonalt. Å vite at det vi gjør i Oslo kan få ringvirkninger i byer over hele verden er inspirerende.

Miljøhovedstadsåret er over, men vi skal ikke hvile på laurbærne. Arbeidet har bare så vidt begynt! Drastiske endringer må til hvis vi skal nå klimamålene. Derfor er jeg så glad for å se at så mange ønsker å bidra. Jeg er stolt over alt vi har fått til sammen. Sammen skal vi fortsette å være en miljøhovedstad!

Raymond Johansen
Byrådsleder

Foto: Thomas Haugersveen

En investering for framtiden

Oslo kommune har ambisiøse mål på vegne av byen. Samtidig står kommunen selv for en liten andel av byens klimautslipp. Derfor trenger vi at hele byen blir med. Sammen med over 350 partnere og støttespillere har vi brukt året til å mobilisere til et taktskifte i Oslos grønne omstilling. Vi er stolte over det vi har fått til!

Vi har mobilisert en stadig mer engasjert og miljøbevisst befolkning – som bidrar med sine hverdagsvalg og engasjerer seg for byens beste. Kommunen har også styrket sitt eget klima- og miljøarbeid – fra barnehage til gravlund.

Vi har støttet opp under nabolag, organisasjoner og foreninger – som skaper inkluderende møteplasser og bygger en grønnere by nedenfra. Næringslivet – som bidrar med grønne løsninger for framtiden – har utfordret oss, men vi har også utfordret dem! Vi har lagt til rette for nye samarbeid og allianser – på tvers av sektorer og arbeidsområder, og vi har fått internasjonal oppmerksomhet om Oslos grønne løsninger. Det skaper endringer langt utenfor bygrensene.

Miljøhovedstadsåret har fått flere med på laget. Det gjør oss bedre rustet til å nå målet om å bli en nullutslippsby i 2030. Samtidig har ikke året vært uten debatt og diskusjon, det er forventet for et stort kommunalt prosjekt. Kritikken har vært lærerik, og har skjerpet innsatsen vår. Denne rapporten viser mangfoldet i prosjektene og aktivitetene som er gjennomført, og bidrar med refleksjoner og læringspunkter.

Rapporten er ikke ment å være uttømmende, men gir en oversikt over prosjektene og aktivitetene som er gjennomført, og er ment å tilfredstille EU-Kommisjonens krav til rapportering. Læringspunktene finner du mot slutten av rapporten, der finner du også en oversikt over økonomien i prosjektet. Utfyllende informasjon finner du i vedleggene, som er tilgjengelig på miljøhovedstaden.no

God lesning!

Anita Lindahl Trosdahl
Prosjektleder Oslo europeisk miljøhovedstad 2019

Foto: Peter Olav Hjertholm

Hvorfor vant Oslo?

At Oslo ble kåret til europeisk miljøhovedstad er et resultat av langsiktig arbeid og bred oppslutning om ambisiøse mål for en bærekraftig byutvikling.

Europakommisjonen har siden 2010 årlig kåret en europeisk miljøhovedstad. Vinneren kåres gjennom en åpen konkurranse hvor søkerbyene må dokumentere utviklingen i byen og miljøresultater de siste fem til ti årene, status i dag og planer framover.

Søkerbyene måles på 12 områder, blant annet arbeidet for å redusere klimautslipp, bedre vann- og luftkvalitet, miljø-innovasjon, tilgang til grøntarealer, biologisk mangfold og tilrettelegging for syklende og gående. Oslo konkurrerte med 13 andre byer da søknaden ble vurdert i 2017.

Oslo skåret høyest på hele åtte av 12 områder. Juryen trakk fram helheten i Oslos byutviklingsarbeid, altså at klima og miljø går som en rød tråd gjennom alle politikkområder i byen vår – fra folkehelse til integrering. Tittelen betyr ikke at Oslo ikke fremdeles har mye å jobbe med, men at byens arbeid på mange områder kan være til inspirasjon for andre.

Det er innovative bedrifter og grasrotorganisasjoner, kunnskapsmiljøer og engasjerte enkeltindivider, som sammen med kommunen har bidratt til at Oslo har blitt en miljøhovedstad.

Hva gjør Oslo til en miljøhovedstad?

- En av verdens mest ambisiøse klimastrategier, i tråd med Parisavtalen.
- Første by i verden med eget klimabudsjett.
- Internasjonalt ledende innen elektrisk mobilitet.
- Først i verden med å satse på karbonfangst- og lagring fra avfallsanlegg.
- Pionér innen sirkulær avfallshåndtering som gjør avfall til nye ressurser.
- Bruker innkjøpsmakten til å framskynde det grønne skiftet, blant annet gjennom å skape marked for fossilfri anleggsdrift.
- Store satsninger på kollektiv og sykkel.
- Bevart natur og biomangfold gjennom tiår med kraftig vekst.
- Gjenåpnet elver som før gikk i rør.

Oslos rangering blant søkerne:

(1 er best, 14 er dårligst):

Indikator	Rangering
1. Klimaendringer: klimatiltak og tilpasning	1
2. Lokal transport	1
3. Grønne områder og bærekraftig arealbruk	2
4. Natur og biodiversitet	1
5. Luftkvalitet	1
6. Lydbilde (støy)	1
7. Avfallsproduksjon og -forvaltning	1
8. Vannforvaltning	6
9. Forvaltning av avfallsvann	7
10. Innovasjon og bærekraftige jobber	1
11. Energibruk	1
12. Integrert miljøforvaltning	2

Målsettinger

Store ambisjoner og høye forventninger lå til grunn da Oslo skulle planlegge sitt miljøhovedstadsår. Hele byen skulle være med.

Da Oslo ble kåret til europeisk miljøhovedstad i juni 2017 var det et stort ønske om at hele Oslo, både kommunen og Oslo-samfunnet, skulle inviteres til å ta del i markeringen. Fra en by vinner tittelen til miljøhovedstadsåret starter er det 1 ½ år til planlegging.

Byrådssak 1022/18 *Strategi for arbeidet med Oslo europeisk miljøhovedstad* la føringer for arbeidet med utviklingen og gjennomføringen av året. I strategien ble involvering, dugnad og langsiktig merverdi lagt til grunn som førende prinsipper.

Følgende hovedmål ble satt for markeringen:

Vise fram «folkets grønne skifte»

Markeringen skal aktivisere befolkningen til videre innsats i det grønne skiftet og engasjere hele befolkningen i året.

Styrke Oslos næringsliv

Benytte søkelyset til å vise fram innovative og klimavennlige bedrifter og stimulere til videre utvikling av grønt næringsliv.

Være rollemodell for andre byer

Legge til rette for kunnskaps- og erfaringsdeling, debatt og dialog, for å dele løsninger, erfaringer og kunnskap som fremmer bærekraftig utvikling av byer. Dette gjøres i samarbeid med andre norske byer, regionen, i samarbeid med staten og internasjonale byer og nettverk.

Økt kjennskap internasjonalt til Oslo som en internasjonalt ledende miljøby

Formidle den fulle bredden av det grønne bylivet, for å slik kunne tiltrekke seg de beste talentene, investeringene, bedriftsetableringer, besøkende og turister.

Øke oppslutningen om en fortsatt ambisiøs miljø- og klimapolitikk i byen.

Spre kunnskap og engasjere befolkningen, organisasjoner, akademia og næringsliv for å nå målet om å bli en nullutslippsby i 2030.

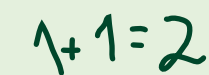
For å oppnå vedtatte mål og prinsipper ble miljøhovedstadsåret satt sammen av ulike komponenter, utarbeidet i samarbeid mellom sekretariatet, kommunens virksomheter og samarbeidspartnere.

Nabolagsprogram

Næringslivs-program

Skoleprogram

Tilskudds-ordninger

Arrangements-kalender

Min grønne utfordring

Studiebesøks-program

Internasjonal pressehåndtering

Kommunikasjon og synlighet

Forsterket miljøinnsats i kommunen

Organisering

Et sekretariat ble etablert i Byrådslederens kontor for å utarbeide og gjennomføre program for året, i samarbeid med øvrige kommunale virksomheter og andre offentlige aktører, akademia, organisasjoner og næringsliv. Sekretariatet ble oppbemannet gradvis og hadde på det meste ni ansatte.

Sekretariatets oppgaver var blant annet å planlegge og gjennomføre en serie større arrangement, koordinere det offisielle kalenderprogrammet, holde oversikt over helheten i kommunens aktiviteter, sørge for dialog og samhandling med samarbeidspartnere, forvalte tilskuddsordningen, ta imot besøkende delegasjoner og internasjonal presse, samt å kommunisere bredt i ulike kanaler nasjonalt og internasjonalt.

En koordineringsgruppe bestående av representanter på seksjonssjefsnivå fra hver byrådsavdeling bidro til tverrsektoriell koordinering i kommunen. Hver sektor har foreslått tiltak og oppfølging har gått i linjen. I tillegg har det vært etablert uformelle grupper på lavere administrativt nivå for å koordinere programaktiviteter og kommunikasjon. For bydelene ble det etablert et eget nettverk for erfaringsdeling og kompetanseutvikling ledet av ByKuben, senter for byøkologi.

Et rådgivende utvalg bestående av representanter fra organisasjonsliv og næringsliv bidro med innspill til oppbyggingen av programmet.

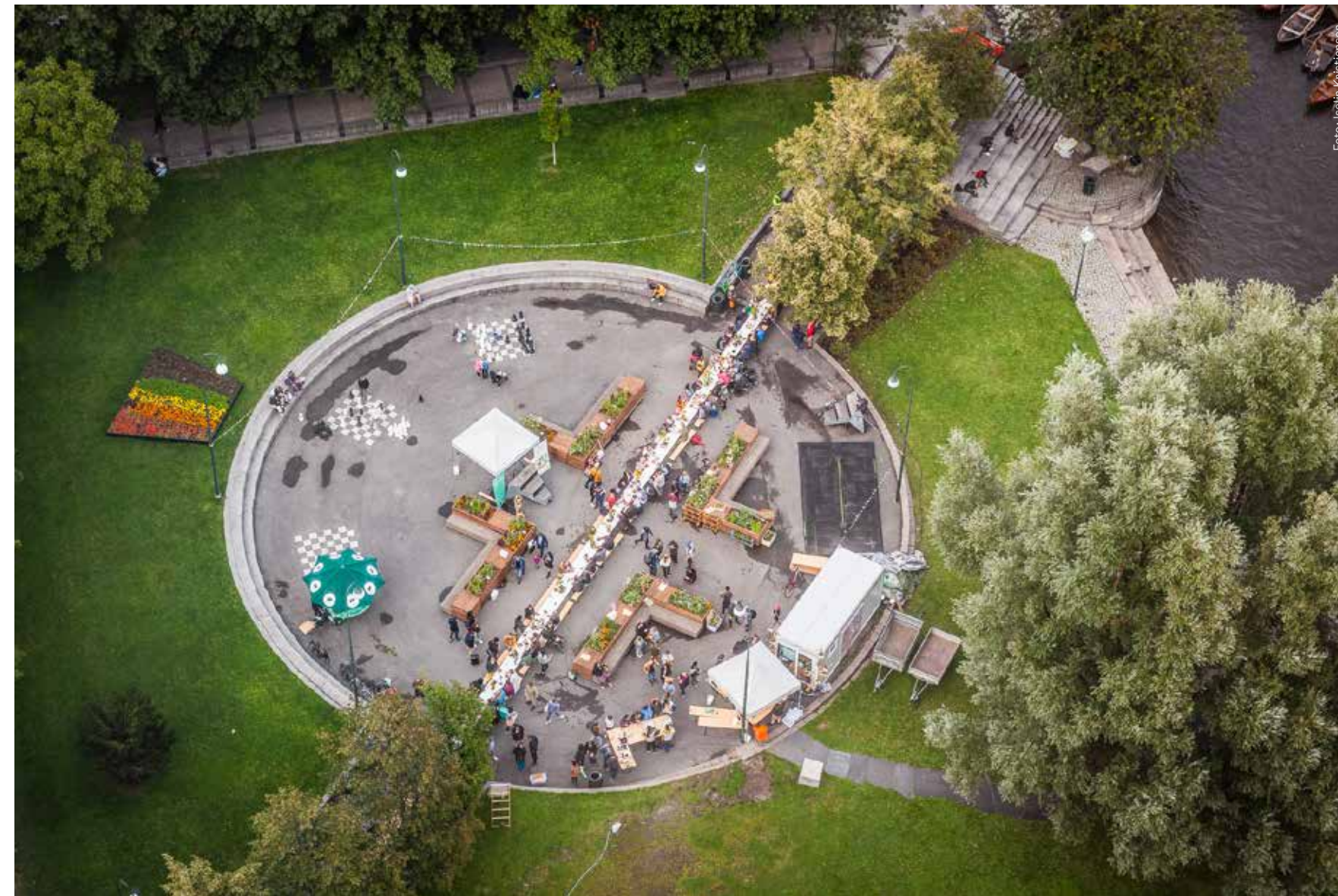
Nye samarbeid

Arbeidet ble en test på i hvilken grad kommunen evnet å samarbeide på tvers av alle sektorer. Kommunen ble også utfordret på å kunne ta raske og gode nok beslutninger, samtidig som det var behov for bred forankring og involvering for å få alle deler av kommunen med på markeringen.

Flere av de mest berørte etatene hadde dedikerte ansatte til koordinering av miljøhovedstads aktiviteter. Fokus var på å knytte markeringen til det omfattende klima- og miljøarbeidet som allerede gjennomføres i kommunen, og forsterke der det var «hull» i satsingen. I tillegg ønsket man å koordinere kommunikasjonen om kommunens miljøarbeid og søke å tenke langsiktige effekter framfor store engangstiltak.

Målgrupper

- › Innbyggere, særlig barn og unge
- › Internasjonale og norske fagmiljøer og akademia innen miljø, klima og bærekraftig byutvikling
- › Internasjonal presse
- › EUs institusjoner og europeiske interesseorganisasjoner
- › Frivillige organisasjoner
- › Næringsliv

Samarbeidspartnere

Våren 2018 gikk kommunen ut med en åpen invitasjon til grasrotorganisasjoner, næringslivs-aktører, kunnskapsinstitusjoner og andre som måtte ønske å bidra inn i markeringen av året og det ble satt et ambisiøst mål om å tiltrekke seg 200 samarbeidspartnere.

Kravet til samarbeidspartnerne var at de – i tillegg til å signere miljøhovedstadens program-erklæring – måtte bidra med et eller flere egen-finansierte arrangementer til miljøhovedstadens offisielle program. Samarbeidspartnerne fikk markedsført arrangementene sine som en del av det offisielle programmet og fikk bruke den offisielle logoen i sitt materiell.

Det var også mulig å melde seg som støtte-spiller, ved kun å skrive under på program-erklæringen, og derfor synliggjøre støtte til miljøhovedstadsåret og kommunens ambisiøse klima- og miljømål. I tillegg til mer enn 250 samarbeidspartnere meldte 100 aktører seg som støttespillere.

Nettverkssamlinger

Gjennom 2018 og 2019 ble samarbeids-partnerne invitert til nettverkssamlinger, der hovedmålet var å samle aktører på tvers av sektorer for å dele informasjon, få tilbakemeldinger, bli kjent og bygge nettverk.

Samarbeidspartnerne som har deltatt på nettverkssamlingene har gitt tilbakemelding om at det har vært nyttig å ha et fast kontaktpunkt med kommunen gjennom sekretariatet, men også at man har blitt bedre kjent med andre aktører i byen som jobber med klima- og miljøspørsmål. Mange har som et resultat av nettverket startet nye samarbeid om både arrangementer og annet arbeid.

Programerklæring Oslo europeisk miljøhovedstad:

**Sammen er vi miljøhovedstaden.
Sammen skal vi:**

- 1 Fremme Oslo som rollemodell for andre byer, dele erfaringer og vise frem gode miljøløsninger, og gjøre Oslo bedre kjent som en internasjonalt ledende miljøby
- 2 Løfte frem mennesker og miljøer som med sin innsats og kreativitet bidrar til å finne løsninger, endre kurs og ta grep
- 3 Vise frem Oslofolks kjærlighet til parkene, øyene, Marka, elvene og et rent bymiljø, som har gjort at vi har tatt vare på miljø-verdier i verdensklasse
- 4 Vise frem folkets grønne skifte, viljen til endring og til å ta gode miljøvalg
- 5 Engasjere hele befolkningen i miljøhovedstadsåret, med særlig fokus på barn og unge
- 6 Støtte grønne initiativer som skaper sosial inkludering
- 7 Styrke byens innovative og klimavennlige næringsliv, og synliggjøre deres sentrale rolle i å skape fremtidsbyen
- 8 Løfte frem kunnskapsmiljøene som bidrar med ny viten, løsninger og fremtidsvisjoner
- 9 Synliggjøre grasrotorganisasjonenes innsats og betydning for byen og borgerne
- 10 Styrke oppslutningen om fortsatt ambisiøse miljø- og klimamål

Folkets grønne skifte

Mål:

Markeringen skal aktivisere befolkningen til videre innsats i det grønne skiftet og engasjere hele befolkningen i året.

Det var viktig for kommunen å markere at miljøhovedstadsåret ikke bare var Oslo kommunes år, men hele byens år. Derfor ble det viktig å lage et program for året som favnet bredt. Barn og unge ble pekt ut som en hovedmålgruppe, og alle Oslos bydeler skulle delta. Den sosiale dimensjonen i miljøarbeid skulle også tydelig løftes fram.

Involvering og dugnad var viktige prinsipper, og man inviterte næringslivet, academia, organisasjoner og frivillig sektor til å delta inn i året.

Resultater:

- ♦ 250 samarbeidspartnere fra næringslivet, academia, organisasjoner og frivillig sektor
- ♦ 100 støttespillere
- ♦ Kalender med over 600 arrangementer
 - 90 prosent var åpne publikumsarrangementer
 - Mer enn halvparten av arrangementene var rettet mot barn og unge
- ♦ Alle bydelene deltok med egne miljøhovedstadsaktiviteter
- ♦ 107 prosjekter fikk tildelt opp mot 200 000 kroner fra prosjekttilskuddet på 10 millioner kroner

Det offisielle programmet

Samarbeidspartnere måtte i søknaden til kommunen «selge inn» et eller flere arrangementer for å bli vurdert. Arrangementene som ble godkjent måtte ha en tydelig miljøprofil, og i størst mulig grad være åpent for alle. Kalenderprogrammet som var tilgjengelig på miljøhovedstaden.no bestod derfor av godkjente arrangementer fra samarbeidspartnerne, i tillegg til arrangementer i kommunens regi.

For godkjente partnere ble det senere åpnet for å sende inn flere arrangementer, og programmet endte til slutt opp med å inneholde mer enn 600 arrangementer, fra større konferanser og festivaler, til elvevandring og nabolagskafeer, seminarer og kurs.

Mer enn halvparten av arrangementene i programmet var vurdert som barnevennlige, mens over 40 prosent av arrangementene var vurdert som «faglig», det vil si helt eller delvis rettet mot et fagpublikum.

Stort engasjement

Dette er første gang så mange arrangementer med fokus på klima- og miljø i Oslo ble samlet under én paraply, og programmet bidro både til å synliggjøre et allerede stort engasjement i byen og til at nye aktører kom på banen. Mange samarbeidspartnere har gitt tilbakemelding om at de har «lagt inn et ekstra gir» i 2019 som konsekvens av miljøhovedstadsåret.

Det offisielle programmet har vært selve navet i året, og vært mye brukt i kommunikasjonen mot befolkningen.

Programmet ble markedsført av sekretariatet i sosiale medier, noen ganger organisk, men som oftest via betalte annonser. Disse ble pakket inn som «ukeprogram» eller tematisk ved at ulike arrangementer med samme fokus ble markedsført under samme annonse. Mange har gitt tilbakemelding om økt interesse og deltakelse på sine arrangement i 2019, sammenlignet med tidligere år.

Les mer om resultater fra markedsføring på side 58.

Rapportering fra samarbeidspartnere

- › En tredjedel (30 %) ikke ville arrangert sitt arrangement dersom det ikke var miljøhovedstadsår.
- › En fjerdedel (24 %) arrangerte på en annen måte enn vanlig på grunn av miljøhovedstadsåret.
- › 70 % opplevde å nå **målgrupper** de ellers ikke når.
- › 69 % hadde et bevisst forhold til å inkludere **unge mennesker** i programmet.
- › 43 % hadde **internasjonal deltakelse** på sine arrangementer.
- › På spørsmål om hva **de viktigste resultatene** som kom ut av arrangementene var økt kunnskap, nye samarbeid, økt engasjement og konkrete miljøtiltak svarene som oftest gikk igjen.

*Basert på 115 respondenter som har rapportert på 207 arrangementer (ca. 35 % av arrangementene).

Temauker

For å sette ekstra fokus på utvalgte temaer, ble deler av miljøhovedstadsprogrammet rammet inn i temauker. Mobilitetsuka og Ombruksuka har blitt markert i kommunal regi tidligere, mens Biomangfoldsuka var ny av året.

Biomangfoldsuka 15.–23. juni

Oslo er kommunen med størst registrert biologisk mangfold i Norge, og det rike artsmangfoldet var også en av grunnene til at vi ble miljøhovedstad. Mange organisasjoner og frivillige aktører har i en årrekke jobbet med bevaring og kunnskapsformidling av dette mangfoldet. I 2019 samarbeidet sekretariatet, Bymiljøetaten og andre kommunale etater med over 20 friluft- og naturorganisasjoner om en hel uke dedikert til hovedstadens naturtyper og dyreliv.

Uka ble fylt med over 40 arrangementer og aktiviteter for alle som ønsket å oppdage, oppleve og lære mer om Oslos biologiske mangfold. Blant arrangementene var artsjakt med registrering av plante-, dyre- og sopparter, biedag på Voksenenga, vandring langs Oslos elver, aktivitetsdag på Huk, villblomstsafarier, guidet tur i gammelskog, vandring i Solvang kolonihager, åpning av utstillingen «Dyr i byen», miljødebatt om bytrærne, «Pride» i planteriket, flaggermus-tur i Frognerparken, fantasyspill om biomangfold i Bjølsenparken, pinnsvindag ved Østensjøvannet, på St. Hansaften og utekinovisning av filmen Oslos ville hjerte i Prindsen Hage.

Hør om Oslos rike biologiske mangfold i podkasten BiomangfoldOslo. Podkasten er produsert av Sabima og fikk støtte fra miljøhovedstads-tilskuddet.

Foto: Thomas Eckhoff

Mobilitetsuka 26.–31. august

Rundt 55 prosent av utslippene i Oslo kommer fra transportsektoren, og en endring i hvordan vi beveger oss i byen er derfor viktig for å kunne nå byens klimamål. Gjennom mobilitetsuka bidro en rekke arrangementer og aktiviteter til å sette fokus på grønn mobilitet, fra seminarer og konferanser for fagfolk, til åpne arrangementer for interesserte i alle aldre.

Gjennom uka kunne man blant annet delta på Nordisk konferanse om utslippsfrie busser, besøke Rådhusplassen for å se hvordan de nye Oslo trikkene vil se ut, og oppleve bilveier bli forvandlet til gågater på Bylivsdager i Øvre og Nedre Slottsgate.

I samarbeid med EVO Elsykler inviterte kommunen til lastesykkelfest på Rådhusplassen. Mer enn 2000 personer prøvesykklet lastesykler, og de aller ivrigste deltok også i en egen lastesykkelparade.

Ombruksuka 22.–30. november

I november bidro 30 organisasjoner og kommunale aktører til å sette ombruk og bærekraftig forbruk på agendaen.

Ombruksuka er en motvekt til Black Friday, som i 2019 falt på 29. november. Norge er et av landene i Europa med høyest materielt forbruk. Hvis vi kan bytte mer, handle brukt eller reparere det vi har, bruker vi mindre av jordens ressurser og reduserer utslipp. Å løfte dette på agendaen var hovedfokus i Ombruksuka.

Nærmere femti arrangementer ble avholdt, blant dem var «gi-bort-marked» for brukt sportsutstyr, kurs i omsøm, byttedag for leker og loppemarked for sykkelklær.

Over 1000 mennesker kom til Rådhuset for å bytte til seg «nye» klær og mange fikk oppleve ombruk i praksis. Valget om å bruke den tradisjonelle rådhushallen sendte signaler om at dette er et tema kommunen tar på alvor.

Pop-up-sykkel

For å synliggjøre at Oslo var europeisk miljøhovedstad og spre informasjon og kunnskap om Oslos klima- og miljøarbeid, ble det besluttet å bygge en mobil sykkelstand som enkelt kunne «poppe opp» på arrangementer rundt om i byen.

Sykkelen var bemannet og utstyrt med informasjon, både på fysiske flater og på skjerm. I tillegg inneholdt sykkelen aktiviteter for barn (erteposekasting og «boksen med det rare i») og quiz for ungdom og voksne.

Pop-up-sykkelen deltok på 39 arrangementer i 11 av Oslos bydeler gjennom året, fra konferanser og festivaler, til bydelsdager og gatefester, og hadde et hovedmål om å formidle hvordan enkeltpersoner kan bidra.

Kahoot-quizer ble brukt for å spre kunnskap om vann, mobilitet, ombruk, plastforsøpling, urban dyrking og biomangfold. Deltakerne kunne vinne premier som bærenett, matbokser og grønnsaksnett.

Foto: Kilian Munch

Miljøhelten Tigra

For å nå ut til yngre barn og barnefamilier ble det besluttet å lage en egen miljøhovedstads-maskot. Slik ble miljøhelten Tigra til.

Sangen, med medfølgende dans, har vært en viktig del av kunnskapsformidlingen.

I sangen omtales matsvinn, kildesortering og forsøpling på en lettfattelig måte som barn kan forstå. Sang og video ligger tilgjengelig til fri bruk og passer godt sammen med annet pedagogisk opplegg om klima og miljø.

Tigra har deltatt på 47 arrangementer i 13 av Oslos bydeler, fra barnefestivaler til miljødager i barnehager. Videoene på YouTube er spilt av 4900 ganger, mens sangen på Spotify er spilt av ca. 2200 ganger.

Bymiljøetaten har tatt over sykkelen og Tigra til bruk i sitt utadrettede arbeid.

Miljøhelten Tigra har vært en populær gjest på de mange arrangementene med barn som målgruppe.

Foto: Kilian Munch

Miljøhelten Tigra – utdrag fra sangtekst

Jeg er miljøhelten Tigra
og jeg lusker rundt i storbyens jungel.
Du trenger ikke være redd,
om du ser meg luske i ditt blomsterbed
for jeg er verdens snilleste tiger.

Min jobb den er å passe på
skogen og vannet og luften vår.
Jeg trenger all hjelp som jeg kan få,
når jeg ut på miljøoppdrag går.

Du kan også være en helt om du vil
på samme tid både modig og snill.
Ingen skal få ødelegge jorda
for den er din og min og alle sin!

Bli med meg og brøl et heltebrøl,
et brøl mot forurensning og søppelsøl.

En, to, tre og...
OOOOAAAAAARRRRRR!
Tigra!

*Hele sangen er tilgjengelig på
Spotify og YouTube (med egne
dansebevegelser).

Nabolagsprogrammet

Bydelene ble gitt en viktig rolle i markeringen av miljøhovedstadsåret. Det sørget for grønne aktiviteter i hele byen, og har bidratt til å styrke det lokale miljøengasjementet.

Gjennom Nabolagsprogrammet ble alle Oslos bydeler utfordret til å «aktivisere befolkningen til videre innsats i det grønne skiftet». Med programmet fulgte øremerkede midler til aktiviteter for å engasjere befolkningen og til å styrke det lokale klima- og miljøarbeidet.

Det har vært stort mangfold blant tiltakene – fra bydelsdager, dugnader og byttemarkeder, til ungdomsprosjekter, et stort mangfold i dyrkeprosjekter og etablering av en rekke utlånsordninger. Flere bydeler benyttet også anledningen til å utlyse *grønne midler* til lokale miljøtiltak for første gang.

Noen bydeler satset på få, men store prosjekter, som bydel Sagenes arbeid med Iladalen park-økologiske senter, og bydel Ullern og Nordre

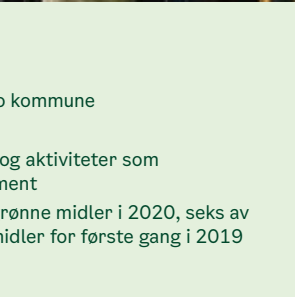
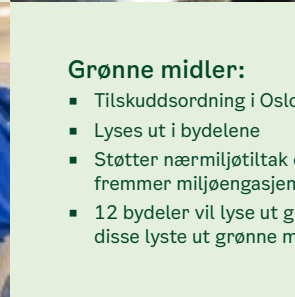
Aker som etablerer nye utlånssentraler, mens andre gjennomførte et mangfold av mindre tiltak, som i Søndre Nordstrand, der bydelen støttet 37 ulike miljøprosjekter.

I tillegg til å sørge for aktivitet i alle bydeler gjennom året, ble det etablert et nettverk for kunnskapsdeling og felles grønne prosjekter på tvers av bydelene, som vil videreføres inn i 2020.

Nabolagsprogrammet har:

- ▶ økt innbyggernes engasjement og spredd bevissthet og kunnskap om hva man kan bidra med lokalt
- ▶ bidratt til at bydelene har blitt bedre kjent med lokale ildsjeler, organisasjoner, næringsliv og styrket lokale bærekraftige initiativ
- ▶ bidratt til økt grad av medvirkning og styrket innbyggernes eierskap og tilhørighet til sine nærmiljøer
- ▶ bidratt til økt engasjement og aktivitetsnivå lokalt
- ▶ gitt økt fokus og forståelse for verdien av gjenbruk og større oppslutning om sirkulær ressursbruk
- ▶ gitt urbant landbruk økt oppmerksomhet lokalt og etablert mange varige dyrkeprosjekter

Oppsummeringen er basert på rapportering fra bydelene. Rapportene er tilgjengelige på miljøhovedstaden.no

Nabolagsprogrammet:

- Koordinert av Bykuben, senter for byøkologi
- Hver bydel fikk 500 000 kroner til egenvalgte aktiviteter og prosjekter
- Alle 15 bydeler deltok, med til sammen 165 tiltak
- Inspirert av Nabolagsprogrammet arbeides det med å etablere et permanent bydelsnettverk

Mål:

- Aktivisere og inkludere befolkningen til videre innsats i det grønne skiftet
- Gjenspeile befolkningens mangfoldighet i alder, bakgrunn og økonomi
- Barn og unge spesielt prioritert
- Involvere lokale samarbeidspartnere, frivillighet, organisasjoner og lokalt næringsliv

Grønne midler:

- Tilskuddsordning i Oslo kommune
- Lyses ut i bydelene
- Støtter nærmiljøtiltak og aktiviteter som fremmer miljøengasjement
- 12 bydeler vil lyse ut grønne midler i 2020, seks av disse lyste ut grønne midler for første gang i 2019

Tilskuddsordning

For å legge til rette for deltakelse fra et mangfold av aktører ble det etablert et eget prosjekttilskudd. Samtidig ble potten til utvalgte eksisterende tilskuddsordninger økt.

Den nyopprettede tilskuddsordningen hadde som mål å støtte opp under prosjekter og initiativer som kunne bidra til miljøhovedstadsårets målsettinger. Det var ingen begrensning for hvem som kunne søke, men frivillige og ideelle organisasjoner, foreninger, samt grønne og sosiale entreprenører ble prioritert.

I utgangspunktet var det satt av fem millioner kroner til fordeling over ordningen, men da det kom inn 177 søknader om til sammen nesten 24 millioner kroner, ble det besluttet å øke potten til 10 millioner kroner.

En øvre grense per prosjekt ble satt på 200 000 kroner. For å kunne spre tilskuddet på et mangfold av aktører, og sikre best mulig resultater av ordningen, ble flere prosjektsøknader delvis innvilget. Totalt mottok 107 prosjekter støtte.

Miljøguide for spillesteder

By:Larm fikk, i samarbeid med Spire, tilskudd til å utvikle en miljøguide for spillesteder i Oslo. Gjennom samarbeid med energirådgivere fra Miljø og Utvikling ble energibruk på et utvalg

spillesteder gjennomgått, og deretter ble representanter fra spillestedene samlet til kurs og informasjonsmøte. Med bakgrunn i innspill og funn fra spillestedene ble det utviklet en miljøsjekkliste som tar for seg innkjøp, avfall, energibruk, transport og kommunikasjon.

Guiden har lagt til rette for kunnskapsbaserte valg og prosjektet har skapt en møteplass for samarbeid og erfaringsutveksling. Guiden vil brukes videre og spres til flere spillesteder lokalt og nasjonalt.

Foto: Furuset Idrettsforening

Et spirende Furuset

Furuset Idrettsforening brukte tilskudd til å anlegge et grønt tak på Furuset Forum og en humlegate med blomster. Prosjektet har forskjønnert Furuset, bidratt til biologisk mangfold og gitt kunnskap til barn, ungdom og voksne om pollinerende vekster.

Prosjektet har involvert en rekke aktører, blant annet ungdom fra Alnaskolen, barn og ansatte i lokale barnehager, ungdomsklubben FUBIAK og Ahmadyyamenigheten, og har bidratt til styrket samarbeid i lokalmiljøet.

Foto: iChen Teeño / Oslo Pride

Miljøvennlig Pride-festival

Oslo Pride fikk støtte til å gjøre festivalen grønnere. Gjennom prosjektet har festivalen kommet nærmere målet om miljøsertifisering gjennom å utvikle nye rutiner for innkjøp, parkdrift, kommunikasjon og arbeid med energi- bruk og renovasjon.

Pride gjorde også grep for å bruke mindre ressurser, blant annet ved å forbedre avfallshåndteringen, kutte ned på bruk av engangsartikler og redusere matsvinnet. Festivalen oppfordret også deltakerne til å bruke nedbrytbare alternativer til konfetti og glitter, og stikkprøvene som ble tatt underveis viste at dette ble etterlevd. Nye retningslinjer med fokus på miljø ble innført og prosjektet bidro til å øke miljøbevisstheten blant publikum, leverandører og frivillige.

Grønt klasserom på Ullevål sykehus

Sykehuskolen i Oslo fikk støtte til prosjektet *Fra betong til takhage*, hvor skoleelever innlagt ved Oslo universitetssykehus har medvirket i utviklingen av en takhage på Barnesenteret.

Takhagen har blitt et grønt frirom med minigolf, pollinatorvennlige blomster, bærbusker og grønnsaker. Taket benyttes som alternativ læringsarena og skolehage, og brukes for å gi pasienter en avkobling fra sykehusinnleggelsen.

Læring og lek i naturen for barnehagebarn

Besøkssenter våtmark Oslo, avdeling Østensjøvannet, fikk støtte til å ta imot barnehager og levere pedagogiske aktiviteter om naturmangfold til disse. Prosjektstøtten ga besøkssenteret muligheten til å ta imot nesten 70 barnehagegrupper med over 1000 barn og 200 barnehageansatte fra ulike deler av byen. Aktivitetsdagene har bidratt til å vekke miljøengasjement og naturinteresse hos barna og gitt ansatte i barnehager ny kunnskap og ideer til aktiviteter.

En fullstendig liste over prosjekter som mottok støtte finner du på miljøhovedstaden.no

Styrking av eksisterende støtteordninger

Økt tilskudd til friluftsf- og naturvern- organisasjoner

Gjennom tilskuddsordningen blir det gitt støtte til organisasjoner som fremmer kvalitet og mangfold i Oslos tilbud på friluftsområdet, og som støtter opp under arbeid for å ivareta naturen. Økningen på tre millioner kroner tilsvarte en dobling av potten og det var en stor økning i antall søkere.

Tilskudd til grønne idrettstiltak

Aktører som søkte om støtte til idrettstiltak ble oppfordret til å tenke grønt 2019. 500 000 kroner gikk til å finansiere nye miljøtiltak. Det ble gitt tilskudd til åtte prosjekter.

Miljøvennlige kunst- og kulturtiltak

Det eksisterende tilskuddet til kunst- og kulturtiltak ble økt med 1,5 millioner kroner for å bidra til mer miljøvennlige arrangement. Av disse midlene ble det bevilget totalt 635 000 kroner til fem tiltak. De resterende midlene ble tilbakeført som resultat av budsjettkuttet i miljøhovedstadsprosjektet.

Miljøhovedstadsåret i Osloskolen

Med barn og unge som hovedmålgruppe, ble skolen en satsningsarena. Bedre undervisningsopplegg om klima- og miljø har vært etterlenget, og investeringer i pedagogiske opplegg og miljøstyring sørger for varig effekt.

Programmet *Klimaløft i Osloskolen*, som er et samarbeid mellom Klimaetaten og Utdanningsetaten, har gitt lærere tilgang til opplegg og ressurser for en bedre og mer spennende miljø- og klimaundervisning. Portalen klimaskolen.no har samlet og kvalitetssikret 122 ulike undervisningsressurser for alle trinn i skoleløpet. Nettportalen, som ble lansert i mars og har lærere som målgruppe, har om lag 500 visninger per uke.

Klimaskolen.no er tilgjengelig for lærere over hele landet og gir derfor resultater langt utover Oslo. Tilbakemeldingene fra lærerne har vært positive.

Klimapiloter

Som en del av klimaløftet har fire unge og engasjerte foredragsholdere vært ansatt som Klimapiloter, og har gjennom året formidlet klimakunnskap til Osloelever. 17 000 elever er nådd i 2019 gjennom 78 skolebesøk.

Evalueringen viser at alle lærerne som booket en klimapilot var svært fornøyde (74%) eller fornøyde (26%). Klimapilotene har også delt kunnskap og inspirasjon til unge via Instagram (3600 følgere).

Klimaløftet videreføres og vil styrke klimaundervisning mot barn og unge, også i årene som kommer.

Økt kunnskap

Målsetningen med satsningen er å skape større forståelse for byenes rolle i klima- og miljøarbeidet, forenkle arbeidet med undervisning for lærerne og bidra til bedre oppnåelse av kompetansekravene i skolen.

I tillegg til aktiviteter og læring som inkluderer elevene selv, har 142 av Osloskolene fått innført miljøledelsessystemet Miljøfyrtårn, mens 24 skoler har såkalt miljøstatus i påvente av siste godkjenning. Alle skolene har fått et standardisert oppsett for kildesortering.

Utdanningsetaten rapporterer at satsingen har bidratt til å gi elevene økt kunnskap. Året har også lagt til rette for nye samarbeid. Eksempelvis har standardiseringen av kildesortering på skolene skjedd i samarbeid med Undervisningsbygg og Renovasjonsetaten, og ble forsterket gjennom samarbeid med Klimaetaten.

Foto: Thomas Haugeisveen

Masterstudentene Ole Erik Lunder, Hauk Are Fjeld, Ingrid Holtan Søbstad og Emilie Hernes Vereide har til sammen holdt 100 foredrag om miljø og klima for Osloelever. Foredragsvirksomheten fortsetter i 2020.

Foto: Didrick Stenersen

Grønlands flytende bybondelag er initiativtaker til Oslo Fjordhage. Hersleb vgs. (H20) er ansvarlig for driften, mens miljøorganisasjonen Marinreparatørene har ansvar for undervisningsaktivitetene.

Oslo Fjordhage

Fjordhagen, som ble sjøsatt i august, ligger i Bjørvika og skal motta elever for å undervise om urbant landbruk, urbant havbruk, og samspillet mellom dem.

Lærere og elever fra Osloskolen har vært på besøk og det er et etablert nettverk med ressurspersoner, organisasjoner og institusjoner som ønsker å være med på veien videre. Målet er at Fjordhagen skal brukes i undervisningssammenheng utover 2019.

Lufta er for alle

Kampanjen Lufta er for alle var et samarbeidsprosjekt mellom NILU – Norsk institutt for luftforskning, Norges Astma- og Allergiforbund (NAAF) og NAAF Region Oslo og Akershus, samt Bymiljøetaten, Utdanningsetaten og Klimaetaten.

Formålet var å få barn, forskere, lærere og frivillige organisasjoner med på å jobbe sammen for å oppnå renere luft i byene våre.

Elever i 4. trinn lagde enkle luftmålere som de satt de ut i sitt nærmiljø. Etter en uke ble de hentet inn igjen og data ble rapportert inn digitalt. På denne måten var elevene med på å lage et interaktivt luftkvalitetskart som viser data fra alle de deltagende skolene.

Prosjektet oppnådde 300 måleresultater fra 30 skoler i Oslo og Akershus. NILU viderefører nettsidene og materialet og vil gjennomføre ny nasjonal kampanje i 2020.

Andre prosjekter for Osloskolen

Rundt 600 elever fra videregående skoler i Oslo fikk møte beslutningstakere, aktivister og klimakunstnere over tre dager på Tellus 2019.

Miljø- og klimakonferanse

I juni inviterte Deichman Hovedbiblioteket til Tellus 2019, en miljø- og klimakonferanse som tar unge stemmer på alvor.

Konferansedagene inneholdt korte foredrag, workshops, samtaler og kulturelle innslag. I programrådet for konferansen, deltok elever fra Elvebakken og Edvard Munch videregående skoler.

Foto: Gorm K. Gaare

Miljøkonkurranse

For å øke miljøbevissthet blant elever og utfordre elever og ansatte til å gjennomføre miljøtiltak på skolen, gjennomførte Undervisningsbygg og Renovasjonsetaten en konkurranse mellom grunnskolene i Oslo.

Kriteriene for konkurransen er at elevrådet eller miljøgruppa på skolen laget en kampanje og skrev en kort rapport om miljøarbeidet på skolen. På Godlia skole, som stakk av med seieren, reduserte elevene skolens daglige avfall med nesten 22 kilo.

Grønne tak

I oktober arrangerte Utdanningsetaten en workshop om Grønne tak på skoleanlegg. Målsetningen var å synliggjøre grønne tak som en utnyttet ressurs og et pedagogisk verktøy i skolen. Konferansen var tilpasset aktører som er involvert i planlegging, utforming og bygging av skoler, samt lærere og rektorer.

Forsterket miljøinnsats i kommunen

Foto: Max Lander

Renere fjord og renere by

Gjennom strandryddedager og ryddeaksjoner har Oslos innbyggere bidratt til å gjøre Oslo renere. En rekke organisasjoner og foreninger har fått støtte til prosjekter, og kommunen har for alvor trappet opp innsatsen for å redusere plastforbruk og hindre marin forurensning.

Handlingsplan mot plastforurensning i Oslofjorden ble vedtatt i 2019 og setter ambisiøse planer for kommunens arbeid på området. Kommunen jobber blant annet med å fase ut unødvendig bruk av engangsplast og det er utviklet en veileder som skal rettlede kantiner og andre spisesteder i Oslo kommune til å bli plastsmarte.

Bymiljøetaten bevilget midler til tiltak mot plastforurensning og det ble delt ut drøyt 4,5 millioner kroner til 24 prosjekter. Ordningen fortsetter og har åpnet opp for en ny runde med støttemidler i 2020.

Ruskens arbeid ble styrket med ekstra midler i 2019 som blant annet bidro til Ruskenuka i mai med en rekke aktiviteter og aksjoner i hele byen. Det var også hyppigere renholdsfrekvens i byens gater og parker. Ifølge Bymiljøetaten ble avfall fjernet raskere enn før og byens parker har fremstått renere.

Ny teknologi gjør også byen renere. 45 smarte avfallsbeholdere, som komprimerer avfallet og sier ifra når de er fulle, ble i september plassert ut i Karl Johans gate, på Fridtjof Nansens plass, og langs nedre del av Akerselva.

Foto: Iselin Kristiansen

Urbant landbruk

Kommunen har gjennom året styrket sitt arbeid på urbant landbruk gjennom flere prosjekter og satsinger. Blant annet har Nabolagsprogrammet og tilskuddsordninger gitt støtte til en rekke lokale dyrkeprosjekter og bybonden på Losæter har blitt fast ansatt av kommunen.

I samarbeid med arkitektkollektivet Makers Hub laget Bymiljøetaten vandretutstillingen Stabburet. Utstillingen, som forteller historien om landbruk i Oslo, ble flyttet rundt og var del av 30 arrangementer med mål om å engasjere innbyggere i urban dyrking.

Foto: Birgitte Eva Hollander/Matvalget

Bærekraftig mat

Gjennom kampanjen KuttMatsvinn2020 har alle de kommunale sykehjemmene (25), 41 skoler og 52 barnehager fått veiledning om hvordan de kan øke bruken av økologisk og plantebasert mat, blant annet gjennom sesongbaserte menyer. Kommunen samarbeider med Matvalget, Framtiden i våre hender og Matvett i veiledningen av kommunale virksomheter.

Fra avfall til ressurser

Mye av det Oslofolk kaster, kan andre bruke om igjen. Gjennom miljøhovedstadsåret har Renovasjonsetaten hatt økt fokus på ombruk, spesielt på Smestad, Haraldrud og Grønmo gjenbruksstasjoner. Ekstra midler har bidratt til et nytt ombrukstelt på Haraldrud og til å utvide aktiviteten på andre gjenbruksstasjoner.

I løpet av året har rundt 8500 personer vært innom et av etatens 96 ombruksarrangementer og hentet ut over 164 tonn med ombruksartikler. I tillegg har Renovasjonsetaten samarbeid med ideelle organisasjoner som daglig henter ut sykler, møbler, elektriske produkter med mer til reparasjon og salg. Til sammen ble 1768 tonn tatt ut fra anleggene for ombruk. Satsingen på ombruk og ombruksdager fortsetter i 2020.

I 2019 ble det også initiert et pilotprosjekt for kildesortering på idrettsanlegg. Prosjektet tar sikte på å etablere kildesortering på både innendørs og utendørs idrettsanlegg. På grunn av bystyrets vedtak om kutt i miljøhovedstadsbudsjettet gjennomføres prosjektet nå som en mindre pilot.

Nye parker langs fjorden

I mai åpnet Oslo Havn Bekkelagsbadet på Ormsund. Den nye aktivitetsparken inviterer til badeliv, grilling, sport og spill, og var godt besøkt gjennom sommeren og høsten.

Fire måneder senere ble Gastenparken, som ligger ved Akershusstranda 19, åpnet. Brosteinen er gjenbrukt og det er sådd en blomstereng for å bidra til økt biologisk mangfold i byen.

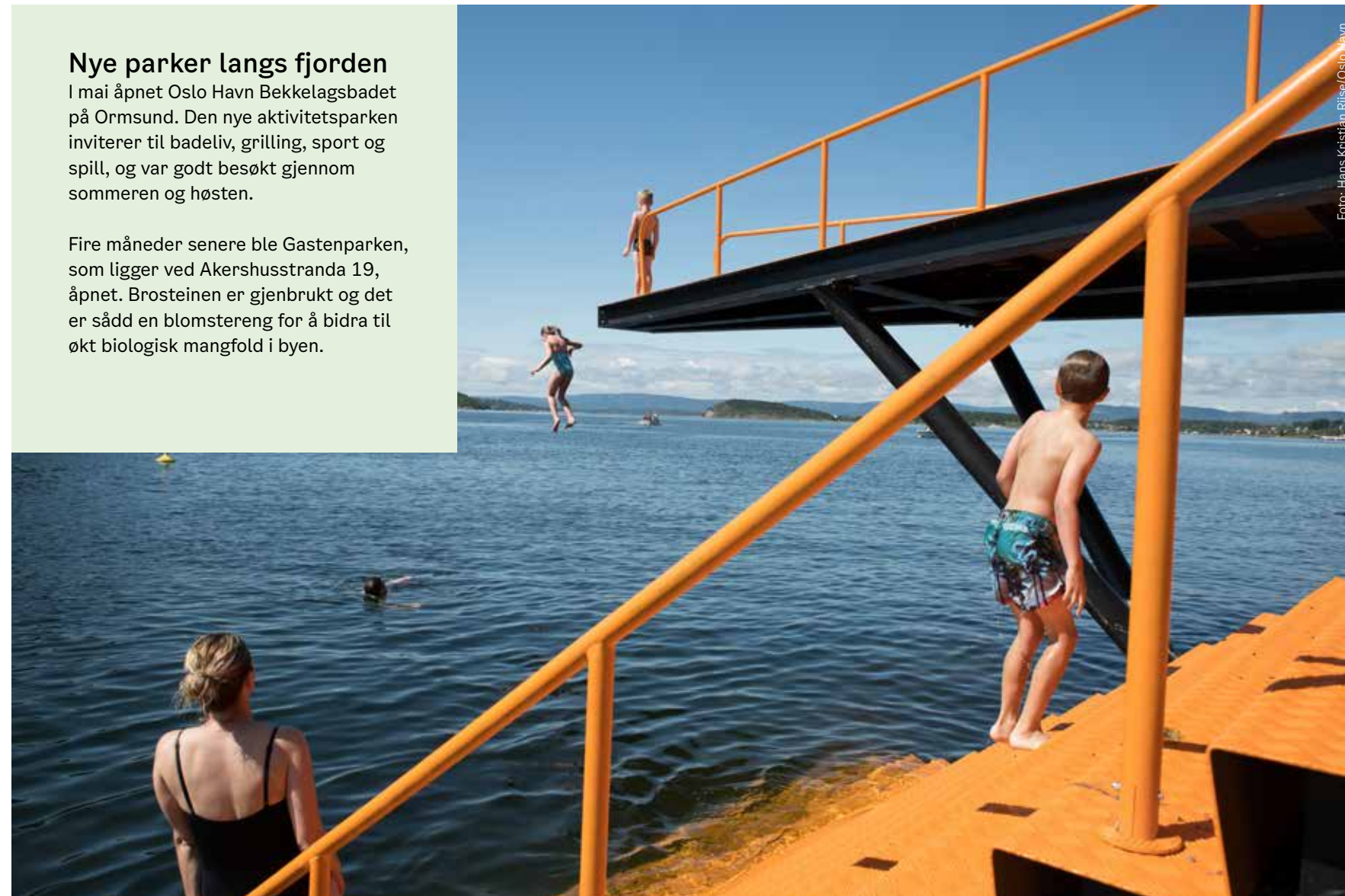

Foto: Hans Kristian Rise/Oslo Havn

Styrke Oslos næringsliv

Mål:

Benytte søkelyset til å vise fram innovative og klimavennlige bedrifter, og stimulere til videre utvikling av grønt næringsliv.

For å løfte fram innovative, klimavennlige bedrifter, og styrke samarbeid mellom aktører, ble det etablert et næringslivsprogam ledet av Oslo Business Region (OBR). Samarbeid med kommunens nettverk Næring for klima sikret videreføring og langsiktighet i satsingen.

Næringslivsaktører deltok også aktivt inn det offisielle programmet med konferanser og seminarer gjennom året og gode eksempler fra næringslivet ble løftet fram i kommunikasjonsarbeidet.

Resultater:

- ♦ 19 prosent av aktivitetene i kalenderprogrammet ble gjennomført av næringslivsaktører
- ♦ 75 virksomheter var involvert i Næringslivsprogrammet
 - 36 bedrifter tok en miljøutfordring
 - 48 bedrifter deltok i mentorordningen
 - 35 grønne ambassadører ble løftet fram
- ♦ 168 nye bedrifter ble miljøsertifisert i 2019
- ♦ Næring for klima fikk 10 nye medlemmer

Næringslivet i miljøhovedstadsåret

Skal Oslo nå sine ambisiøse klimamål må byens bedrifter være med på laget. I miljøhovedstadsåret ble det tatt nye viktige skritt for å styrke byens grønne næringsliv.

En av hovedsatsningene mot næringslivet i 2019 var et eget næringslivsprogram, ledet av kommunens næringsutviklingsselskap Oslo Business Region (OBR).

Gjennom grønne næringslivsutfordringer, en mentorordning og ved å løfte fram utvalgte ambassadører, var målet å styrke næringslivets rolle i klima- og miljøarbeidet.

Næringslivsutfordringer

Gjennom de grønne næringslivsutfordringene ble bedrifter bedt om å forplikte seg til en av fire klima- og miljøutfordringer:

- ▶ 16 bedrifter, blant dem IKEA og ASKO,

forpliktet seg til mål om **utslippsfrie transportløsninger**.

- ▶ 19 bedrifter, blant dem Mills og McDonalds, forpliktet seg til å redusere sitt plastavfall og aktivt jobbe for **plastfrie alternativer**.
- ▶ Seks aktører, blant dem Entra og Aspelin Ramm, forpliktet seg til å jobbe for **utslippsfrie anleggsplasser**.
- ▶ 10 bedrifter, blant dem Agera Venture og NP Bygg, forpliktet seg til å **trekke investeringer ut av fossile sektorer**.

Tilbakemeldingene fra deltakerne er at det å forplikte seg til en utfordring skaper en forventning om å levere, som bidrar til økt innsats. Bidragene fra de ulike aktørene har ikke vært utelukkende avhengig av utfordringen, men rapporteres at det har vært motiverende å dele erfaringer og strekke seg etter andre.

Utfordringene videreføres i 2020 gjennom ulike samarbeid:

- ▶ Næring for klima vil samarbeide med OBR om videre arbeid med utfordringen om utslippsfri transport.

- ▶ OBR og klimanettverket Skift Norge vurderer videre samarbeide med Finans Norge om utfordringen med grønne investeringer.
- ▶ Grønn Byggallianse vil samarbeide med OBR for å øke etterspørsel etter fossilfrie og utslippsfrie anleggsplasser, samt jobbe med sirkulærøkonomi i byggebransjen.
- ▶ Plastutfordringen følges opp av Bymiljøetaten.

Drastiske plastkutt

Blant dem som tok plastutfordringen var Norges største bryggeriselskap, Ringnes. Målet er å redusere 1000 tonn plastikk og introdusere minst 50 prosent resirkulert plast i sine forpakninger innen 2025.

Allerede i 2019 har selskapet redusert 200 tonn plast.

Plastmanifest

Oslo kommune lanserte i 2019 et plastmanifest for næringslivet. Målet er at næringslivsaktører skal bidra til løsninger på, og iverksette tiltak, metoder og systemer som reduserer unødvendig bruk av plast og plastforurensning i Oslo som potensielt kan overføres nasjonalt og globalt. Her signerer Bård Bringsrud Svensen fra Orkla og Johanna Engen Rostad fra Ringnes manifestet sammen med Oslos plastkoordinator Anja Stokkan.

Mentorprogrammet

Med mål om å skape nye samarbeidsrelasjoner og bidra til erfaringsdeling rundt bærekraftig bedriftsutvikling, har programmet koblet erfarne næringslivsledere med unge gründere og entreprenører.

Felles for de 48 deltakerne er at de alle har ansvar for bærekraftsatsingen i sine respektive bedrifter. Mentorprogrammet har skapt en sårt tiltrengt arena for erfaringsutveksling på dette området.

Deltakere har etterspurt at programmet fortsetter etter 2019 og andre byer vurderer å opprette tilsvarende program. Oslo Business Region vil fortsette tilretteleggingen for de allerede eksisterende mentor/menteforholdene og har mål om å utvide mentorprogrammet til andre byer.

Næringslivsambassadører

For å vise fram næringslivsaktører som tar innovative og klimavennlige valg frontet OBR utvalgte ambassadører. 35 personer, fra erfarne næringslivsledere til ferske entreprenører, har delt sine historier og løftet fram viktigheten av å tenke bærekraftig.

**«Oslo har muligheten til å
være en rollemodell og lede verden
til å bli et mer bærekraftig sted å leve.
Jeg vil være en del av det!»**

Jonas Tesfu

Jonas Tesfu var en av dem. Han har 15 års erfaring med å etablere start-ups innen tech-sektoren, matindustrien og motebrasjen. Han har også vært med på å starte opp Byspire, en grønn start-up, som leverer lokalt dyrkede spirer til Oslorestauranter.

Oslo Innovation Week

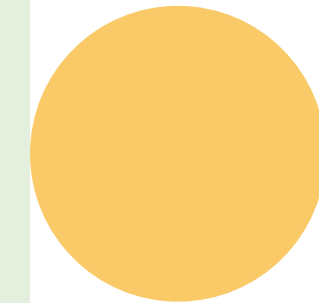
Den årlige konferansen framhever bærekraftige løsninger på globale utfordringer gjennom entreprenørskap, teknologi og innovasjon. Programmet bestod i 2019 av 63 arrangementer organisert av 156 private og offentlige aktører.

Bærekraftig byutvikling og Oslos rolle som miljøhovedstad gikk som en rød tråd gjennom hele uka. Tilbakemeldinger fra internasjonale journalister som deltok viser at statusen som miljøhovedstad var bestemmende faktor for at de ville komme. Arrangementet som omhandlet Oslos klimabudsjett trekkes fram som det mest verdifulle.

Næring for klima

Nettverket, som ved utgangen av 2019 bestod av 117 medlemsbedrifter, er en arena for dialog og samarbeid mellom kommunen og næringslivet, koordinert av Klimaetaten. Her mobiliseres næringsliv og andre virksomheter til å aktivt bidra til å nå Oslos klimamål gjennom å redusere utslipp i egen bedrift. Ti nye bedrifter ble medlemmer i 2019, og ytterligere ti nye vil signeres innen utløpet av mars 2020.

Næring for klima økte aktivitetsnivået i 2019 gjennom etablering av nyhetsbrev, nyhetssider på klimaoslo.no og kortere temamøter som ny møtearena, i tillegg til ordinære nettverksmøter og topplersamlinger. Nettverket benyttet også året til å skjerpe formålet og forventningene til medlemmenes klimaarbeid. Det kommer nå tydeligere fram at medlemmene forventes å aktivt bidra til å nå Oslos klimamål gjennom å redusere egne utslipp og fremme klimavennlige løsninger.

Grønne innovasjoner

Fra lastebil til lastesykkel

I april lanserte gjenvinningsselskapet Ragn-Sells, logistikk-leverandøren Bring og KLP Eiendom det nye samarbeids-prosjektet «Elskede by». Konseptet er at elsykler og spesialbygde el-lastebiler frakter pakker og gods til kunder i sentrum, og tar med seg avfall ut igjen. Det kutter utslipp og sparer tid.

Også det internasjonale transportkonsernet DB Schenker bruker Oslo som testarena for varelevering uten utslipp. I mai åpnet de sin «Oslo City Hub» på Filipstad som betjener all varetransport innenfor Ring 3 med el-sykler og elbiler. Den nye terminalen gjør at selskapets varelevering innenfor Ring 3 er 80 prosent utslippsfri. Prosjektet oppstod ved at Oslo Havn la til rette for midlertidig utbygging med fokus på grønn mobilitet, som en del av sin satsning inn mot miljøhovedstadsåret.

Fart på elektrifiseringen

Våren 2019 rullet 115 nye elbusser ut på veiene i Oslo og Akershus. Elbussene utgjør ti prosent av bussflåten og reduserer Co2-utslippene med 5500 tonn i året, som tilsvarer årlige utslipp fra 3500 dieselbiler. I tillegg reduseres NOx-utslippene med 38 tonn, som tilsvarer 7100 dieselbiler, og eksospartikler tilsvarende 3300 dieselbiler. Utslippskuttene kommer i tillegg til det som spares ved at flere lar bilen stå, og velger kollektivt.

Ruter har også testet ut selvkjørende busser. Hovedmålet med utprøvingen er å finne ut hvordan selvkjørende kjøretøy kan operere som en integrert del av kollektivtrafikken.

I løpet av året har to av Nesoddbåtene – Kongen og Dronningen – blitt bygget om til batterielektrisk drift. I løpet av våren 2020 vil alle de tre nesoddbåtene være elektriske og dermed vil 65 prosent av Ruters båtreiser være utslippsfrie. Målet er utslippsfri kollektivtransport i 2028, og for båt kan ambisjonen være oppnådd allerede i 2024.

Foto: Birdy/Bingitte Heneide

De fem utenriksfergene står for en stor andel av utslippene i havna. Landstrømanlegget på bildet er viktig for å realisere handlingsplanen for nullutslippshavn, og forventet reduksjon tilsvarer 1300 bilers årlige CO2 utslipp.

Foto: Geir Anders Rybakken Ørslien

Landstrøm til utenriksfergene

I januar åpnet Oslo Havn det nye landstrømanlegget på Vippetangen. Color Line har brukt landstrøm siden 2011, Stena Line siden 2018, mens DFDS startet opp i 2019. I 2020 vil alle utenriksfergene i Oslo bruke strøm når de ligger til kai.

I tillegg er et landstrømanlegg under bygging på Aker brygge. Dette vil forsyne Nesoddfergene med elektrisitet fra 2020, de nye øyåtene fra 2021, og på sikt også hurtigåtene.

Oslo Havn KF inngikk i 2019 samarbeidsavtaler med Zero og Bellona. Begge organisasjoner har fagpersoner med bredt nettverk, høy kompetanse og vil bidra som sparringspartnere i arbeid med å gjøre Oslo Havn utslippsfri.

Grønnere festivaler

Store Oslofestivaler som har vært toneangivende utviklere av grønne løsninger, har benyttet miljøhovedstadsåret til å ta nye steg.

Øyafestivalen har ytterligere redusert plastbruk ved mat- og drikkeservering, by:Larm har redusert unødvendig utdeling av gratisprodukter, Piknik i Parken og Tons of Rock har innført nye tiltak for ren energi. Økt kollektivtransporttilbud, systemer for å gjenbruke materialer og tiltak for å redusere matsvinn har også blitt innført på ulike store arrangement.

1,2 millioner kroner ble i 2019 satt av til strømpunkter på idrettsanlegg og arenaer. Både Tons of Rock og Norway Cup på Ekebergsletta kunne dermed kople seg på strøm og redusere eller fjerne bruken av dieselaggregater.

I 2019 ble det også etablert et eget arrangementskontor i Oslo kommune. Stadig flere arrangører leder an i arbeidet med grønne arrangementer og utfordrer kommunen til å styrke sin innsats på området.

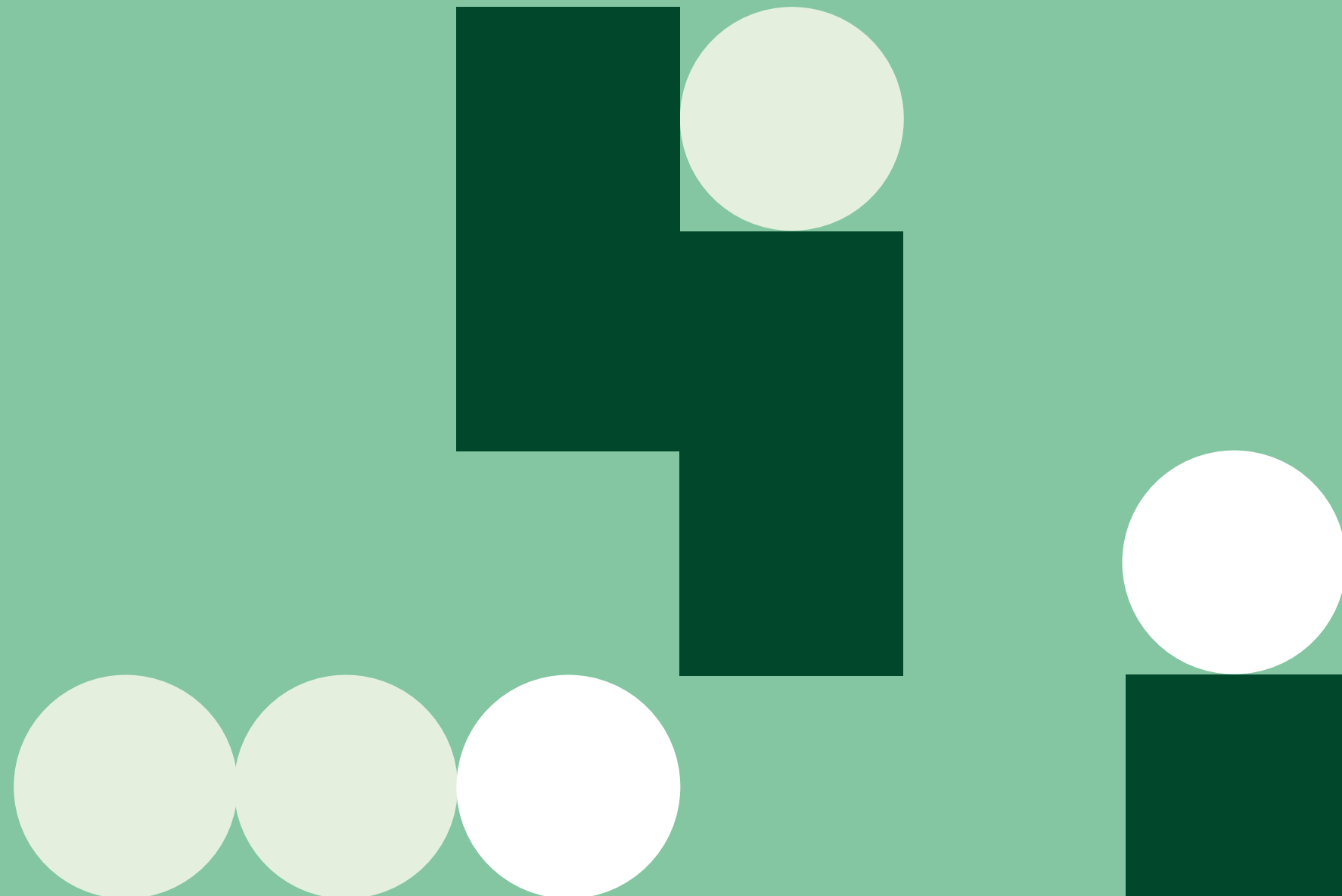
Foto: Johannes Granseth

Flytende søppelkasser

Oslo Havn har kjøpt inn en ny og større Port Bin som er plassert ut på Sørenga sjøbad. En Port Bin er en vannsøppelkasse som suger til seg søppel som flyter rundt i havnebassenget. Oslo Havn drifter nå tre slike innretninger.

Bymiljøetaten ble i 2019 de første til å ta i bruk søppel-samleren Trashtrawl, som er plassert ut i kulverten ved Vaterland på Grønland. Det er en innretning som samler opp søppel som kommer flytende i elveløpet.

Rollemodell for andre byer

Mål:

Oslo skal i sitt miljøhovedstadsår legge til rette for kunnskaps- og erfaringsdeling, debatt og dialog for å dele løsninger, erfaringer og kunnskap som fremmer bærekraftig utvikling av byer.

For å legge til rette for kunnskapsdeling, debatt og dialog ble fagarrangementer en sentral del av det offisielle programmet. Osloregionen ble invitert til et samarbeid, og utarbeidet et eget program for året.

For å kunne gi nasjonale og internasjonale delegasjoner inngående kunnskap om Oslos løsninger, ble det opprettet en egen studiebesøksordning.

Styrket deltakelse i internasjonale nettverk, som C40, Eurocities og ICLEI, skulle bidra til erfaringsutveksling og sette Oslos løsninger på dagsorden internasjonalt.

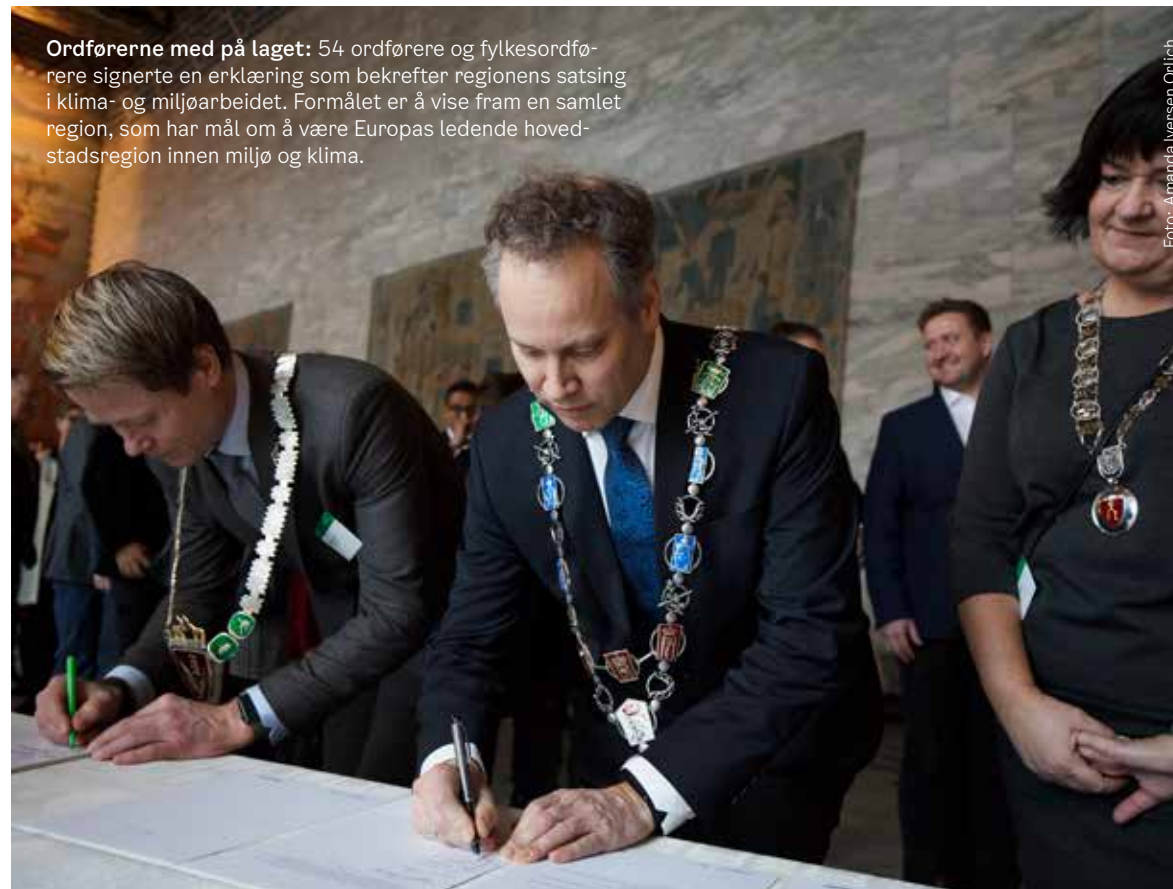
Resultater:

- ♦ 56 aktiviteter gjennomført av Osloregionen
- ♦ 54 ordførere signerte Osloregionens ordførererklæring
- ♦ Fem samarbeidsaktiviteter med staten, inkludert samarbeid om konferanser, seminar om CCS og representasjons- og befaringsprogram
- ♦ 15 internasjonale konferanser avholdt
- ♦ 113 delegasjoner fra 37 land, totalt 2015 personer, på studiebesøk
- ♦ Fem aktiviteter ble gjennomført for å sette agenda i EU og internasjonale møter: to om sirkulær økonomi, to om fossilfrie byggeplasser og et høynivåmøte på CCS
- ♦ Enighet med C40 Climate Leadership Group om etablering av kontor i Oslo for å dele løsninger

Samarbeid med regionen

Mye av Oslos klima- og miljøarbeid er avhengig av tett og godt samarbeid med omkringliggende kommuner. Et nært samarbeid med Osloregionen var derfor en viktig prioritet i 2019.

Samarbeidsalliansen Osloregionen består av 69 kommuner og to fylkeskommuner i hovedstadsområdet. I tillegg til ulike kampanjer, og signering av en ordfører-erklæring, bidro Osloregionen med sin egen kalender med et 40-talls arrangementer og 20 prosjekter gjennom året, som et regionalt supplement til det offisielle programmet.

Ordførerne med på laget: 54 ordførere og fylkesordførere signerte en erklæring som bekrefter regionens satsing i klima- og miljøarbeidet. Formålet er å vise fram en samlet region, som har mål om å være Europas ledende hovedstadsregion innen miljø og klima.

Foto: Amanda Iversen Ørtlich

Høsten 2019 arrangerte Ungt entreprenørskap Innovasjonscamp på 20 videregående skoler i Akershus, Hedmark, Oslo og Østfold. Temaet var bærekraftige byer og samfunn for framtiden. Fredrik 2. videregående skole i Fredrikstad gikk av med seieren.

Ordførere med endrede vaner:

I kampanjen *Klimaordførerne* utfordret 13 ordførere seg til å endre én vane i 30 dager. Fylkesordfører, Even Hagen, fra utfordret seg selv til å bruke bilen sjeldnere, og kollektivtransport oftere.

Hagen blogget underveis, og delte erfaringene sine i videoer.

«Erfaringen fra prosjektet er at det er fullt mulig å la bilen stå oftere enn jeg har gjort tidligere. Men i et fylke som Oppland kan det innebære en del utfordringer, særlig i distriktene. Derfor må vi i fylkeskommunen bli enda flinkere til å organisere fleksible og sømløse tilbud.»

På veg til fylkesting #klimaordførerne

Verden ser til Oslo

Løsninger oslofolk tar for gitt er banebrytende internasjonalt og vekker stor oppsikt. I 2019 har kunnskapsdeling vært en prioritet – slik har vi blitt en rollemodell for byer over hele verden.

Klimamål i tråd med Parisavtalen, eget klimabudsjett, utslippsfrie byggeplasser og en bilpark som elektrifiseres i rekordfart, er ikke hverdagskost utenfor Oslo. Gjennom et internasjonalt fagprogram for seminarer og konferanser, studiebesøksprogram og aktiv deltakelse i internasjonale nettverk kan løsninger fra lille Oslo få stor internasjonal betydning.

Studiebesøk

For å ivareta den store interessen rundt Oslos løsninger innen byutvikling, klima og miljø, ble en midlertidig studiebesøksordning etablert. Gjennom å utarbeide et godt system for mottak og koordinering av delegasjonsprogram, med tilhørende faglig opplegg, lyktes kommunen å ivareta alle innkommende henvendelser i 2019.

Et typisk program ga delegasjonene møter, foredrag og befaringer på en halv til en og en halv dags varighet.

Tilbakemeldingene har vært svært gode og delegasjonene gir i snitt en score på 5,8 av 6 i sine tilbakemeldinger. Temaer for delegasjonsbesøkene har vært: Oslo som europeisk miljøhovedstad i 2019 (39%), klimaarbeid i Oslo (12%), grønn mobilitet (20%), sirkulær økonomi og avfallshåndtering (6%), bærekraftig byutvikling (17%), og natur og friluftsliv (2%).

Foto: Geir Anders Rybakken Orslien

«Hva kan vi lære av hverandre for å skape grønnere, sunnere og lykkeligere byer for dagens og framtidens befolkning?» var tema da 2600 deltakere fra 285 byer på fire kontinenter samlet seg til Urban Future Global Conference. Konferansen kombinerte faglige diskusjoner og workshops med befaringer og Osloopplevelser som badstuebad i Bjørvika.

Studiebesøk i 2019:

- › 113 delegasjoner besøkte Oslo kommune
- › 37 land representert
- › Totalt 2 015 personer deltok

Internasjonale nettverk

Systematisk arbeid i organisasjoner som *C40 Climate Leadership Group*, *Eurocities*, *ICLEI* og direkte dialog med Europakommisjonen har også bidratt til resultater i 2019:

- › Mange byer ser til Oslo og har utviklet eller er i ferd med å utvikle eget klimabudsjett. Blant disse er storbyene New York, Rio de Janeiro, Toronto, Vancouver, San Francisco, Stockholm, Amsterdam, Paris, København, Sydney og Portland.
- › Oslo har tatt initiativ til et internasjonalt samarbeid i C40 for å skape et større marked for utslippsfrie byggeplasser. København, London, Paris, Rotterdam, Stockholm, Los Angeles, Portland, San Fransisco, Vancouver og Tokyo deltar i samarbeidet.
- › Enighet om å etablere et kontor i Oslo for å fortsette arbeidet med å eksportere Oslos løsninger til andre byer.
- › EUs høynivåkonferanse for CCS ble gjennomført i Oslo og Klemetsrud-prosjektet løftes fram med mål om økt satsing på CCS i Europa.
- › En europeisk platerklæring ble, på Oslos initiativ, lansert i Eurocities og vil følges opp i årene som kommer

Vippetangen, der mange av Oslos elektriske busser hurtiglader i løpet av dagen, ble mye besøkt av internasjonale delegasjoner.

Foto: Olla Hveem

Internasjonale konferanser

Gjennom hele 2019 har flere store, internasjonale konferanser blitt arrangert i Oslo. Der har man delt erfaringer om grønne løsninger i byer verden over.

Blant internasjonale konferanser i 2019 var:

- › Nordic EV Summit
- › Nordic Biogas Conference
- › Nordisk hovedstadskonferanse
- › Urban Future Global Conference
- › Nor-Shipping
- › Nordic Conference on emission-free busses
- › Oslo Urban Arena
- › Oslo Innovation Week
- › Greenport Cruise and Congress Conference
- › Oslo arkitekturtriennale
- › International Federation of Landscape Architects (IFLA) World Congress
- › Hovinby-konferansen
- › Cutting Edge
- › Eurocities Environment Forum

«Oslo er som en krystallkule for oss – et blick inn i framtiden»,

Mark Simon, direktør for elbilplanlegging i New York Department of Transportation, på studiebesøk i mars 2019.

Utslippsfrie byggeplasser

Gjennom 2019 har anleggsarbeidene i Olav Vs gate – mellom Stortingsgata og Aker brygge - skapt oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Her har Oslo kommune etablert verdens første utslippsfrie anleggsplass, et tydelig eksempel på hvordan kommunen bruker sin innkjøpsmakt til å endre bygg- og anleggsbransjen i en mer klimavennlig retning.

Kommunen jobber aktivt i internasjonale bynettverk med å få flere byer til å etterspørre utslippsfrie anleggsmaskiner og lavutslippsmaterialer.

Ingeniør Kosuke Ogihara fra produsenten Hitachi Contruction Machinery, og tre av hans kolleger, har kommet fra Tokyo for å høre om elektrifiseringen av Oslo, hvordan mange av byens byggeplasser har blitt fossilfrie og se det neste steget på nært hold: verdens første utslippsfrie byggeplass.

Økt oppslutning om ambisiøse mål

Mål:

Øke oppslutningen om en fortsatt ambisiøs miljø- og klimapolitikk i byen, gjennom å spre kunnskap og engasjere befolkning, organisasjoner, akademia og næringsliv.

For å nå Oslos klima- og miljømål er samarbeid avgjørende. Mobilisering av samarbeidspartnere og samarbeid på tvers i kommunen ble prioritert. I tillegg ble kunnskap og informasjon om Oslos klima- og miljøarbeid formidlet gjennom kampanjer, synlighet i bybildet og kommunikasjon i sosiale medier.

Kommunikasjonsaktiviteter ble valgt med tanke på både å nå målgrupper som allerede er opptatt av miljø- og klima og som oppsøker informasjon og arrangementer, men også mot deler av befolkningen som er mindre engasjerte i denne type spørsmål.

Resultater:

- › 90 prosent av befolkningen i Oslo er kjent med at Oslo var europeisk miljøhovedstad i 2019
- › 313 536 besøk på miljøhovedstaden.no
- › 6266 følgere på Facebooksiden til Miljøhovedstaden
- › 4331 følgere på Instagramkontoen til Miljøhovedstaden
- › 2011 norske medieoppslag om miljøhovedstaden Oslo
- › 42 prosent av Oslos befolkning er inspirert til økt miljøinnsats

Kunnskap til hele Oslos befolkning

Et hovedmål for kommunikasjonen var å dele Oslos miljøløsninger. Samtidig ønsket man å engasjere og inspirere hele befolkningen til videre innsats i det grønne skiftet.

Klima- og miljøarbeidet i Oslo kommune er spredt på ulike byrådsavdelinger, etater og foretak. Miljøhovedstadsåret ga kommunen anledning til å styrke det eksisterende kommunikasjonsarbeidet og formidle på en mer helhetlig måte hvordan byen møter klima- og miljøutfordringene, hvorfor vi ble kåret til miljøhovedstad, og den viktige rollen innbyggerne spiller.

Kommunikasjonsplanen for markeringen bygde videre på eksisterende planer i kommunen. Der ble tematisk fokus og utvalgte budskap prioritert, og konkrete målgrupper definert. I planleggingsfasen ble det også jobbet med et overordnet kommunikasjonskonsept, «Lyden av Oslo», som skulle gå igjen i ulike kampanjer og i digitale og fysiske flater. Det viste seg krevende å gjennomføre konseptet fullt ut med de kommunikasjonsressursene og den korte tiden som var til rådighet, men konseptet gikk igjen i noen deler av kommunikasjonen.

Miljøhovedstadsprosjektet var pilot for Oslo kommunes nye visuelle identitet, som ble vedtatt våren 2019. Selv om dette har vært positivt for kommunen som helhet, gjorde det arbeidet med kommunikasjonsmateriell noe mer utfordrende, fordi man måtte utforme innhold parallelt med innfasingen av ny profil.

Målgrupper

På bakgrunn av målsetningen om å nå bredt ut ble fire «typer», som representerte ulike målgrupper, definert. Dette gjorde det enklere å utforme innhold til disse gruppene i ulike kanaler.

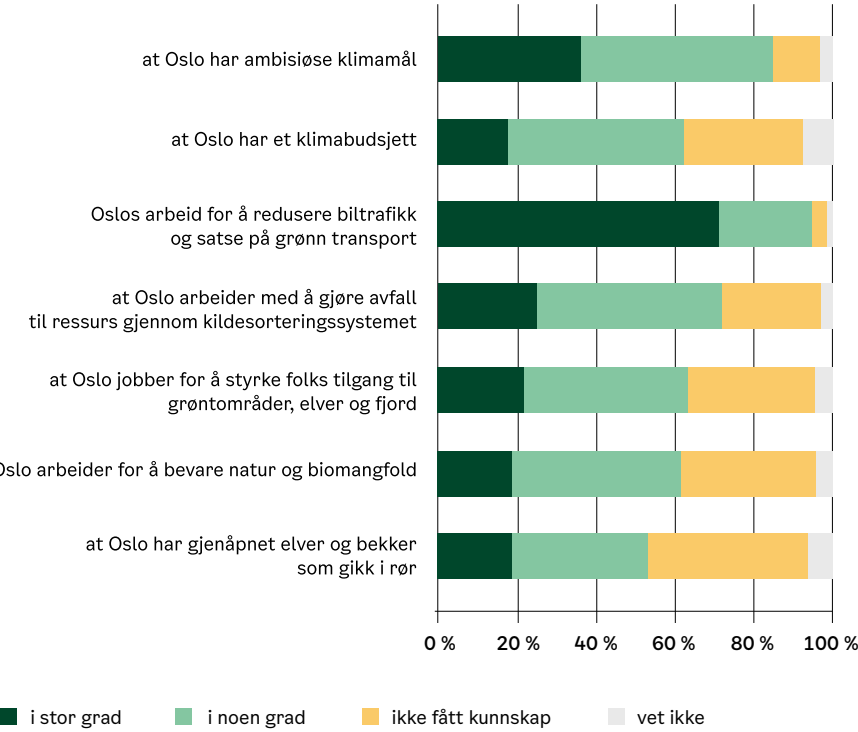
- Kvinne (30–50): Høyt utdannet, miljøentusiast og mor. Ansvarsfull. Påvirker: Mann og barn, venninner, arbeidsplass. Antall i målgruppen: ca. 100 000
- Ungdom (14–18): Opptatt av miljø, men mye annet er også viktig. Storforbruker av skjerm og levende bilder. Påvirker: Venner, foreldre, søsken. Antall i målgruppen: ca. 30 000
- Mann (40–60): Bor utenfor ringen, opptatt av næringsliv og bil, men også glad i naturen. Påvirker: Kolleger, arbeidsplass, kamerater. Antall i målgruppen: ca. 62 000
- Mann (25–35): Bor i sentrum, student eller arbeidende. Opptatt av alt som gjør livet enklere – og som ikke koster for mye. Påvirker: Venner, arbeidsplass. Antall i målgruppen: ca. 70 000

I tillegg til disse typene var det et mål å nå ut internasjonalt til politikere, byråkrater, journalister og fagfolk som jobber med klima, miljø og byutvikling.

Stor kjennskap og økt kunnskap

Målsetningen var at 70 prosent av Oslos befolkning skulle kjenne til at Oslo var europeisk miljøhovedstad ved utgangen av 2019. I november viste en måling at 90 prosent hadde fått dette med seg, 25 prosent flere enn i publikumsundersøkelsen april 2018.

Deltakerne i undersøkelsen ble også spurt om de har fått kunnskap om...

Nettside

Miljøhovedstaden.no ble lansert i september 2018. Siden tjente primært som kalender for arrangementene gjennom året, men var også en inngang til å lære mer om hvorfor Oslo var blitt miljøhovedstad. Nettsiden har hatt 313 536 unike sidevisninger.

Det ble også opprettet egne sider på oslo.kommune.no, med informasjon om hvordan Oslo jobber med klima og miljø. Å få samlet og oppdatert informasjon av denne typen, på tvers av etater, var etterlengtet fra kommunens side.

Miljøhovedstaden.no fungerte også som en verktøykasse hvor samarbeidspartnere fikk tilgang til relevant informasjon og materiell, og var landingsside for kampanjen Min grønne utfordring.

Via nettsiden kunne de som ønsket abonnere på nyhetsbrev. Målet med disse var å spre kunnskap og informasjon om miljøhovedstadsåret og Oslos klima- og miljøarbeid. Nyhetsbrevene ble sendt ut månedlig og hadde omtrent 1000 mottakere.

Synlighet i bybildet

For å oppnå synlighet ønsket man opprinnelig å ha installasjoner utendørs, reklame på leskur, busser og liknende, men med bakgrunn i de høye kostnadene forbundet med denne type synlighet, samt kritikk av pengebruk til markeringen, og kommunikasjonstjenester spesielt, ble planene kraftig nedskalert.

Markedsføringsflater, på blant annet leskur, ble likevel kjøpt i forbindelse med enkelte arrangement og i forbindelse med åpningskampanjen i februar 2019. Det ble også flagget med miljøhovedstadsflagg ved Rådhusplassen gjennom hele året, og i utvalgte temauker hang det bannere på Karl Johan.

For å oppnå økt synlighet var man avhengig av gode samarbeid. Bane NOR og KLP sørget for synlighet ved sentrale knutepunkt; miljøhovedstadsprofilering var synlig på Oslo S og Nationaltheatret stasjon gjennom året. Ruter folierte alle de nye elektriske bussene med miljøhovedstadslogoen og i ankomsthallen på Oslo lufthavn ble en promofilm vist gjennom året. I tillegg hang det store banneret fra

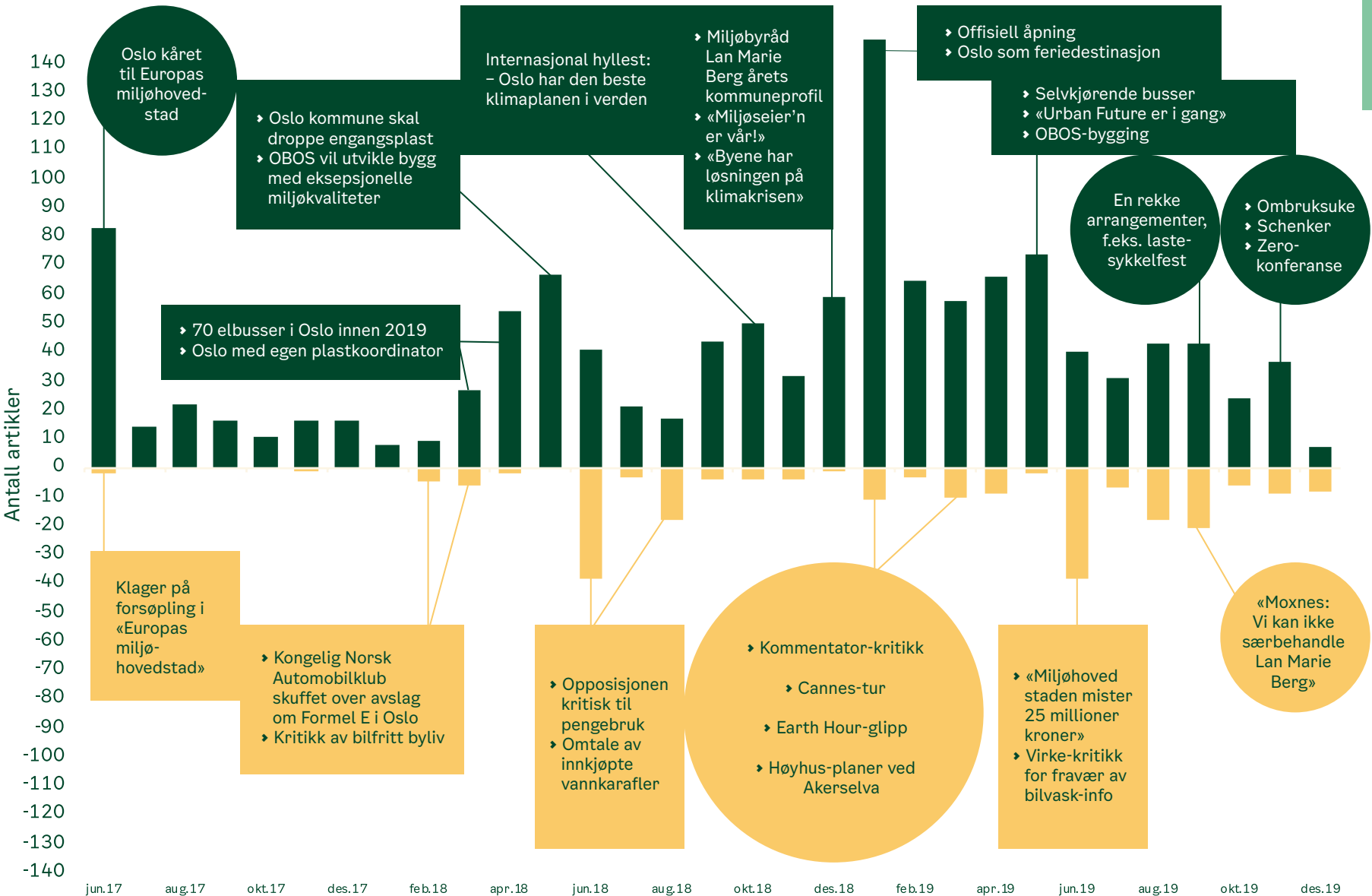
åpninghelga på SALT godt synlig for blant annet danskebåtpassasjerer gjennom første kvartal. Ruter bidro også med en gratulasjonskampanje i starten av året og Sporveien gjennomførte kampanjen «Vi gir liv til byen vår» for å vise hvilken rolle kollektivtransporten spiller i arbeidet med å gjøre Oslo grønnere. Bymiljø-etaten koblet miljøhovedstaden til sin #OpplevOslo-kampanje.

Pressedekning

Miljøhovedstaden har fått mye omtale og er nevnt i 2011 norske artikler i perioden juni 2017 til desember 2019. Hoveddelen av omtalen har vært positiv, men analyser fra Infomedia viser at negativ omtale har relativt sett fått større spredning.

Den negative omtalen har i hovedsak dreid seg om pengebruk, herunder samarbeid med Youtuber Herman Dahl, men også enkeltsaker som at Rådhuset hadde lysene på under Earth Hour, der befolkningen oppfordres til å spare energi ved å skru av lys. Den negative omtalen omfatter også saker som ikke har ligget under miljøhovedstadsprosjektets mandat, men som

Positiv og negativ medieomtale i miljøhovedstadsåret:

Undersøkelsen er gjennomført av Infomedia.

omhandler kommunen i stort. Dette gjelder saker hvor kommunen får kritikk for for eksempel felling av trær i byen og kjøp av kinesisk brostein til gateopprustning.

Mye av den positive dekningen har omhandlet arrangementer i det offisielle programmet. Det at kommunen skal kutte engangspplast, at Oslo leder an i den internasjonale klimakampen og at Rådhuset åpnes for klesbyttemarked er også eksempler på saker med positivt gjennomslag. Mye positiv omtale kommer også som resultat av at samarbeidspartnere har satset på nye løsninger. Ruters nye elbusser, Sporveiens nye trikker og Schenkers nye logistikkentral «City hub» er eksempler på dette.

Sosiale medier

Hovedkanalen for å nå ut til befolkningen var sosiale medier. Facebook ble brukt som primærkanal for å promotere arrangementer og spre informasjon. Kommunikasjonen på Instagram rettet seg mot en yngre målgruppe, mens Twitter ble brukt for å nå ut til et internasjonalt publikum, og kommunikasjonen her foregikk utelukkende på engelsk.

Hovedmålet med kommunikasjonen på Facebook var å markedsføre arrangementene i programmet, inspirere til miljø- og klimavennlig atferd, og spre kunnskap om klima- og miljøarbeidet i Oslo kommune.

Det ble satt en målsetting om å oppnå 5000 følgere på Facebook-siden. Ved utgangen av året hadde siden over 6200 følgere. Det er grunn til å tro at følgerne i hovedsak var personer som allerede hadde en viss interesse for miljø, men gjennom betalt annonsering ble det også forsøkt å nå øvrige målgrupper.

Miljøhovedstaden var medarrangør i de tilfellene samarbeidspartnerne hadde opprettet egne Facebookarrangementer. Det bidro til økt synlighet og spredning. Til sammen fikk disse arrangementene 198 751 svar (ikke unike brukere) og 3,6 millioner visninger. Innlegg fra siden har omtrent en million organiske eksponeringer, mens betalt innhold har 4,7 millioner visninger.

Annonsering ble også benyttet for å spre kunnskap om Oslos klima- og miljøarbeid, for eksempel ved spredning av miljøhovedstadsambassadørene.

Instagram fungerte som en kanal for å inspirere og spre kunnskap og fakta, i tillegg til å promotere arrangementer. Kontoen hadde ved utgangen av året over 4300 følgere. Tilbakemeldinger i denne kanalen var mer eller mindre utelukkende positive.

Hashtaggene #miljøhovedstaden og #miljøhovedstaden2019 er på Instagram brukt mer enn 3000 ganger gjennom 2018 og 2019. Innleggene framsnakker først og fremst positive aspekter ved miljøhovedstaden, men noen har brukt hashtaggene til å fremme kritikk og påpeke mangler, for eksempel fulle avfallsbeholdere eller forsøpling. Mange av de kritiske innleggene tyder på at statusen som miljøhovedstad gir befolkningen høyere forventninger til at kommunen skal levere på klima og miljø.

Foto: Kilian Munch

Gjennom prosjektet «Vann er liv» satte Vann- og avløpsetaten, blant annet gjennom sosiale medier, fokus på Oslos vann og sårbarheten i drikkevannsforsyningen vår.

Kampanjen kulminerte i arrangementet Vann- og vitensshow på Havnelangs, hvor Oslofolk blant annet kunne forsyne seg av ferskt Oslovann.

Kampanjer

For å nå de ulike målgruppene ble det også laget kampanjer som gikk ut i ulike kanaler. Den største kampanjen startet i februar, pågikk gjennom store deler av året og var rettet mot alle målgruppene. Fokuset var å gjøre folk oppmerksomme på det omfattende kalenderprogrammet, og trekke folk til arrangementene, for på den måten å spre kunnskap og engasjere til miljøinnsats. Kampanjens budskap var «Ting skjer, hele året, over hele byen». Kampanjen ble spredd i sosiale medier (428 000 nådd), på leskur og reklameflater i byen, og som reklamefilm på kino (sett av 619 738 personer).

Kampanjen Min grønne utfordring (s. 68–69) var i hovedsak rettet mot folk som allerede er opptatt av miljøspørsmål, men som ønsker mer kunnskap om hvordan de kan bidra. Det ble også inngått en avtale med YouTuber Herman Dahl for å nå den yngste målgruppen, og en avtale med videobloggerne Lars og Lars for å nå menn over 40.

Herman Dahl blir grønn

For å nå ut til ungdom ble det inngått et samarbeid med Youtuber Herman Dahl. Dahl laget en Youtubeserie på oppdrag for kommunen, der også posting i sosiale medier inngikk i avtalen. I serien «Herman Dahl blir grønn» ble den 17 år gamle Oslogutten, som i liten grad har forholdt seg til miljøvalg, utfordret til å utforske måter å leve grønnere på. Mange unge er svært miljøbevisste og har mye kunnskap, men det gjelder ikke alle.

Serien har høstet kritikk for at Herman ikke allerede hadde en miljøvennlig livsstil. Hele grunnlaget for serien var imidlertid at unge kan utforske måter å bli miljøvennlige på uten at det blir kommunisert på en moraliserende og ovenfra- og ned-måte. Det kommer tydelig fram i serien at Herman har et stort forbedringspotensiale – noe som gjelder de aller fleste av oss.

Gjennom seks episoder var Herman innom temaer som gjenbruk av klær, ungdommenes klimastreik, marin forsøpling og miljøvennlig transport. Kampanjen har overoppfyllt forventningene til antall visninger, med 472 593 visninger totalt.

Serien har truffet målgruppen godt. Det store flertallet av seerne er mellom 13 og 24 år. Fordelingen på kjønn viser en liten overvekt av gutter.

Lars og Lars på fisketur i Miljøhovedstaden

For å spre kunnskap om Oslos biologiske mangfold, og arbeidet med å gjenåpne vassdrag, inngikk kommunen et samarbeid med de etablerte fiskebloggerne Lars og Lars. Gjennom serien ønsket kommunen å nå ut til en krevende målgruppe – voksne menn som er glad i naturen, men som ikke nødvendigvis er miljøbevisste.

Gjennom de åtte episodene får seerne innblikk i naturen i byen vår – hvor det faktisk er mulig å fiske midt i byen – men også utfordringene som gjenstår, med forurensing og dårlig vannkvalitet. Serien har hatt 655 939 visninger, et snitt på 82 000 visninger per episode, langt over målsettingen. Episodene fra Mærradalsbekken og Alnaelva slo særlig godt an. Serien traff målgruppen godt: 79 prosent av dem som har sett serien er menn, og gjennomsnittsalderen er 51 år.

Serien ligger tilgjengelig på VGTV.

Lars og Lars er populære videobloggerne, og appellerer særlig til målgruppen mann 40+. I miljøhovedstadsåret bidro Lars Lendt og Lars Nilssen også med foredrag om fiske i hovedstaden under åpninghelga og på Vann- og vitensshow i juni.

Foto: Kilian Münch

Foto: Tomm W. Christiansen

Miljøhovedstadens ansikter

Gjennom 2019 ble noen utvalgte osloborgere frontet som miljøambassadører, og delte sine historier og tips for grønne løsninger.

Målet med ambassadørene var å synliggjøre enkeltmenneskers betydning for Oslo som miljøhovedstad. Ved å sette ansikt på klima- og miljøarbeidet, viser ambassadørene at det i bunn og grunn dreier seg om mennesker og deres valg. Ambassadørene er personer som på et eller annet vis personlig bidrar til byens grønne omstilling.

Populære intervjuobjekter

Ambassadørene har vært inkludert i pressepakker rettet mot internasjonale journalister. Det har vært svært nyttig å kunne gi journalistene som ønsker å dekke Oslos klima- og miljøarbeid tilgang på «vanlige folk», i og utenfor kommunen,

som kan fungere som intervjuobjekter. Blant de mest populære ambassadørene var verdens første el-taxisjåfør, Trond Sømme, og el-gartner på Vestre gravlund, Magnus Gommerud Nielsen.

Filmer om ambassadørene ble benyttet i foredrag, i sosiale medier og på konferanser. De har til sammen hatt over 130 000 visninger. Noen av filmene ble tekstet på engelsk og delt via Twitter, til et internasjonalt publikum.

Ambassadørene hadde hver sin profil på Miljøhovedstadens nettside og er til sammen lest over 6000 ganger.

Miljøambassadører i 2019:

- Byfiskerne Lars Nilssen og Lars Lenth
- Sykkelpensjonisten Ingeborg Moræus Hansen
- Elveentusiasten Trine Johnsen
- Oslos første el-taxisjåfør Trond Sømme
- Solkongen Aleksander Jørgenrud
- Syklende trailersjåfør Benjamin Appiah
- Miljøsjefen Heidi Neilson
- Plastkrigeren Anja Stokkan
- El-gartneren Magnus Gommerud Nielsen
- Miljøbarnehagen Huseby
- Avfallsgeneralen Henry Austad

Foto: Berit Olav Hjeltnholm

Magnus Gommerud Nielsen har jobbet som gartner på Vestre gravlund i 12 år. Han har vært en viktig pådriver for det grønne skiftet på gravlundene, og engasjementet hans har satt spor.

– Når vi bruker elektrisk utstyr kontra det vi hadde før som var bensindrevet og motorisert, slipper vi som jobber her å puste inn masse eksos og bli utsatt for mye støy.

Foto: Hampus Lundgren

Benjamin Appiah jobber som trailersykkelbud og leverer varer for DB Schenker.

– Jeg kjenner jo på kroppen hvor ille det kan være med utslipp fra bensin- og dieselmotorer når jeg ligger bak store kjøretøyer på veien. Det er ikke spesielt behagelig, og jeg er glad for at jeg ikke er en av dem.

Foto: Hampus Lundgren

Trine Johnsen har vært primus motor i Miljøprosjekt Ljanselva siden 1990, og er aktiv i Oslo Elveforum.

– Levende vassdrag fra marka til fjorden. Det er Oslo Elveforums mål - og det også mitt mål.

Min grønne utfordring

Kampanjen *Min grønne utfordring* inspirerte og engasjerte tusenvis av Oslos innbyggere til å gjøre små eller store endringer i egen hverdag.

Gjennom en chatbot (en robotisert chat) i Messenger, og via spredning på sosiale medier og på fysiske arrangementer, ble deltakerne hver uke, fra april til desember, invitert til å prøve ut en ny grønn utfordring.

Som deltaker fikk man hver søndag en melding i innboksen på Messenger med informasjon om ukas utfordring. Meldingen lenket til en utdypende artikkel på miljøhovedstaden.no hvor man fikk tips og råd til hvordan man kunne løse utfordringen.

Varierte utfordringer

36 utfordringer ble laget i samarbeid med kommunale virksomheter, organisasjoner, næringsliv og utvalgte samarbeidspartnere.

Kampanjen favnet bredt og omfattet blant annet tema som bærekraftig mat, urbant landbruk, ombruk, marin og urban forsøpling og plast-reducerende løsninger. Den hadde også som mål å løfte fram, og gjøre folk kjent med, bærekraftige opplevelser i Oslo.

Om lag 5000 personer deltok i kampanjen gjennom chatboten. Utfordringene ble også promotert på festivaler, bydelsdager og konferanser, samt gjennom miljøhovedstadens pop-up-syssel og via Klimapilotene i Oslo-skolen. Det er derfor sannsynlig at langt flere enn 5000 er nådd av kampanjen. På Facebook hadde utfordringene over 700.000 visninger, og det ble også trykket opp flyers med aktiviteter for skoler og barnehager som ble distribuert.

Videreføres i 2020

Kampanjens mål var å engasjere og inspirere til varig innsats gjennom små og store endringer i egen hverdag. Tilbakemeldinger viser at kampanjen har inspirert mange til endring av vaner i egen hverdag. Kampanjen skal videreføres i 2020 i mindre skala.

Kutt i miljøhovedstadens budsjett påvirket markedsføring, annonsering og distribusjon av kampanjen.

Utfordringen «Rydd i boden» var blant de mest populære og ble mye delt i sosiale medier.

ByKuben, senter for byøkologi, hadde ansvar for kampanjen og viderefører prosjektet med mål om å nå ut til flere, samt fortsette å engasjere og inspirere de som var med i 2019.

Økt internasjonal kjennskap

Mål:

Formidle den fulle bredden av det grønne bylivet for å gjøre Oslo enda bedre kjent internasjonalt som en ledende miljøby, for å slik kunne tiltrekke seg de beste talentene, investeringene, bedriftsetableringer, besøkende og turister.

For å få økt fokus internasjonalt på Oslos løsninger, og kvalitetene som gjør byen til en ledende miljøby, ble oppfølging av internasjonal presse, tilgjengeliggjøring av materiell, og informasjon på engelsk prioritert. I tillegg ble Oslo profilert som miljøby på utvalgte internasjonale arenaer.

Den internasjonale målgruppen ble definert som internasjonale journalister, fagfolk innen klima, miljø og byutvikling, politikere og byråkrater.

Resultater:

- › 1935 artikler i internasjonale medier
- › 84 planlagte program for internasjonale pressebesøk
- › 10 100 følgere på Twitter
- › 29 159 besøk på den engelske nettsiden greencapital2019.com
- › 14 profileringsaktiviteter i utlandet

Oslos grønne løsninger delt med verden

Tilrettelegging for, og oppfølging av internasjonal presse har gitt økt og bedre profilering, og har bidratt til at Oslos grønne løsninger når et større publikum.

For å bistå internasjonal presse ble det utviklet pressemateriell med informasjon om Oslos grønne løsninger og forslag til intervjuobjekter.

Gjennom året har kommunen laget program for over 80 presseteam fra 30 land, i tillegg har informasjon blitt formidlet gjennom Visit Oslo, norske ambassader og pressemeldinger. Tilbakemeldingene har vært gode og journalistene har vært spesielt positive til å få mulighet til å intervju vanlige borgere.

Tematisk har det vært stor interesse for elektrisk mobilitet, bilfritt byliv og om hvorfor Oslo er blitt miljøhovedstad. Tema som biologisk mangfold, sykling, luftkvalitet og grønne opplevelser er

også godt omtalt. Oppslag har kommet både i trykte medier og i form av TV-innslag, og nesten samtlige saker har positiv vinkling.

En liste over digitale presseklipp som har omtale av Oslo som miljøhovedstad (176 artikler) er tilgjengelig på miljøhovedstaden.no

Twitter som internasjonal kanal

Twitter har blitt brukt for å nå ut til et internasjonalt publikum av politikere, byråkrater, journalister og fagfolk som jobber med klima, miljø og byutvikling.

Twitter-kontoen GreenOslo2019, som ble opprettet i 2018, er kommunens første kanal dedikert til internasjonal kommunikasjon.

Twitter-kontoen hadde i januar 2020 i overkant av 10 000 følgere. 92 prosent av disse kommer fra andre land enn Norge. I 2019 har postene fra kontoen 3,7 millioner eksponeringer, det vil si antall ganger en post er vist. Topp-tweeten om Oslos nye klimastrategi hadde alene 125 556 eksponeringer.

Fokus har vært å kommunisere løsninger. Omtale av konkrete løsninger som hvordan man lever bilfritt i Oslo, utslippsfrie anleggsplasser og elektrifisering av havn og transport har fått særlig gode visningsresultater.

Oslo i internasjonal media:

- » «Oslo European Green Capital 2019» får treff i 1935 artikler fra juni 2017 til midten av november 2019.*
- » Medier som Le Monde, Le Figaro, El Pais, The Guardian, The Telegraph, The New York Times, La Stampa, Deutsche Welle, ZDF, RTVE, RAI, Politiken, Der Standard, Monocle Radio, Forbes, El Mundo og BBC er blant dem som har omtalt Oslos grønne løsninger.
- » En analyse gjennomført av Infomedia, basert på et utvalg av 200 artikler, konkluderer med en estimert annonseverdi tilsvarende 31 millioner kroner.

* Radio og TV-saker omfattes ikke av statistikken. Vi ser treff på engelsk, tysk, fransk, italiensk og spansk, men ikke koreansk, kinesisk og portugisisk som vi er kjent med at har dekket året.

Aktiviteter for internasjonal profilering

I 2019 har Oslos grønne kvaliteter, byliv og løsninger blitt promotert i en rekke internasjonale sammenhenger.

Gjennom året har det vært stor pågang fra byer, organisasjoner og andre som ønsker å lære om Oslos grønne løsninger, eller som har ønsket å komme til Oslo for å se hva det arbeides med. Det har vært størst etterspørsel rundt klimabudsjettet, arbeidet med å utvikle teknologi for CCS (karbonfangst og lagring), utslippsfrie byggeplasser og elbilpolitikken.

Det har vært en økning i antall invitasjoner med ønske om at Oslo skal delta på internasjonale konferanser, og Oslos løsninger har blitt løftet fram på arenaer som eiendomsutviklingsmessen MIPIM, seminaret Oslo Meets Hackney i London, EUs årlige miljøuke Green Week og Eurocities årsmøte. I tillegg samlet Nordisk hovedstads-konferanse 65 representanter fra de nordiske

hovedstedene for dialog og debatt om nordisk lederskap i klimapolitikken.

Av andre større internasjonale profilerings-satsinger kan bokmessen i Frankfurt og profilering i Brussel trekkes fram.

Foto: Sabine Felber/NORLA

Bokmessen i Frankfurt

Norge var gjesteland på bokmessa høsten 2019. Dette var en av tidenes største norske satsinger på internasjonal kulturprofilering, der kommunen var en del av satsningen gjennom en samarbeidsavtale med Norwegian Literature Abroad (NORLA).

Målet var å profilere Oslo som europeisk miljøhovedstad og som en urban og grønn kulturby. Eksempler som ble fremhevet var åpning av nye kulturbygg med miljøprofil i Bjørvika i 2020, samt kunstprosjektet Future Library.

Oslos samarbeidsavtale med NORLA inkluderte to stands på bokmessens reiselivsdel ved inngangen til den norske gjestelandspaviljongen. Som partner fikk Oslo programmere to sesjoner på hovedscenen i den norske paviljongen; en om Miljøhovedstaden og innbyggerinvolvering, og en om Future Library der forfatter Margaret Atwood bidro til stor oppmerksomhet. Det anslås at 100 000 mennesker var innom den norske paviljongen.

Foto: Rusken

Rusken inngikk i 2019 et skolesamarbeid med Mumbai og den indiske miljøaktivisten Afroz Shah. Shah besøkte Oslo i april, og var blant annet med Kastelet skole på Nordstrand for å plukke søppel ved Hvervenbukta.

Foto: Osloregionens Europakontor

På seminaret *Zero is the New Hero - Big buyers joining forces to achieve zero emission construction sites* var Oslo godt synlige på EUs Green Week.

Profilering i Brussel

Osloregionens Europakontor gjennomførte i 2019 en rekke aktiviteter for å synliggjøre Oslo som miljøhovedstad. Sammen med kommunen og andre samarbeidspartnere i Brussel, har Europakontoret satt dagsorden for ulike temaer som utslippsfrie byggeplasser, karbonfangst og -lagring, klimabudsjett og klimastrategien for 2030. Målgruppen har vært representanter fra europeiske institusjoner, organisasjoner, andre regionskontorer og fra privat næringsliv.

Kontoret har benyttet miljøhovedstadsåret til å vise frem gode eksempler fra Osloregionen og synliggjort hvordan Oslo og Osloregionen leder an i den grønne omstillingen.

Miljøstatus i Oslo

Fra søknaden om å bli europeisk miljøhovedstad ble sendt høsten 2016 har miljøarbeidet i Oslo utviklet seg på en rekke områder.

I rapporten til Europakommisjonen bes Oslo gi en oppdatert miljøstatus. Denne omtalen gir ikke en fullstendig oversikt, men noen høydepunkter innenfor de 12 indikatorene.

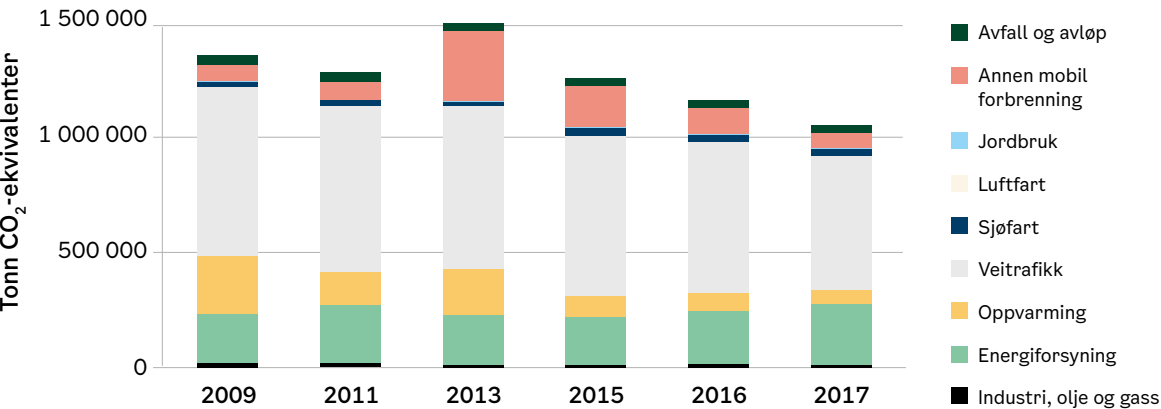

Klimatiltak og klimatilpasning (indikator 1)

Oslo har forsterket sine klimamål. Klimagassutslippene i Oslo kommune skal reduseres med 95 prosent innen 2030 sammenlignet med 2009-nivå, og vi skal bli en klimarobust by gjennom målrettet arbeid med klimatilpasning.

Sektorfordelte utslipp per år

Kilde: Miljødirektoratet

Klimagassutslipp i Oslo

De totale klimagassutslippene i Oslo ble redusert med over 22 prosent fra 2009 til 2017. Klimagassutslippene på nesten 1,37 millioner tonn CO₂-ekvivalenter i 2009, var redusert til om lag 1,06 millioner tonn i 2017. Bare fra 2016 til 2017 ble de totale klimagassutslippene redusert med over 9 prosent, som tilsvarer 105 900 tonn CO₂-ekvivalenter.

Klimagassutslippene fra veitrafikk utgjorde i 2017 om lag 55 prosent av de totale klimagassutslippene, og er den største kilden til klimagassutslipp. Deretter kommer forbrenning av avfall, som utgjør 25 prosent av utslippene. Oslos utslippsreduksjon skyldes i hovedsak reduserte utslipp fra veitrafikk og oppvarming.

Klimatilpasning

Oslo skal bli en klimarobust by. Det betyr at byen vår skal tåle klimaendringene. Vi må derfor forebygge og tilpasse oss systematisk og målrettet. Oslo har gjennomført en grundig klimasårbarhetsanalyse av hvor sårbar Oslo er for konsekvenser for klimaendringer, som overvann, havnivåstigning og høyere temperaturer, og hvordan vi må jobbe for å begrense skadene. Oslo kommunes handlingsplan for overvannshåndtering (2019) viser hvordan vi forbereder oss på å håndtere utfordringer med overvann og flomvann, som så langt har hatt høyeste prioritet.

Overvann i Oslo skal håndteres åpent og lokalt, og utnyttes som en ressurs i bylandskapet. Håndtering av overvann skal være en naturlig del av tidlig planlegging, og er et felles ansvar blant kommunale etater, privat næringsliv og byens innbyggere. Her finner vi tiltak som å etablere ny vegetasjon og flere grønne tak, samt gjenåpne bekker.

Nye politiske føringer på området:
♦ Klimastrategi (Byrådssak 214/19)
♦ Ny samfunnsdel til kommuneplan
♦ Handlingsplan for overvannshåndtering (Byrådssak 215/19)

Lokal transport (indikator 2)

Den nasjonale reisevaneundersøkelsen:

	2013	2018
Andel som kjører bil	31	26
Andel som bruker offentlig transport	26	29
Andel som sykler	5,4	7
Andel reiser til fots	32	31

Elektrifisering av bilparken

Siden 2016 har markedsandelen for nye elbiler fortsatt å øke. I 2017 var 30 prosent av nye biler solgt elbiler, mot 42 prosent i 2018 og hele 57 prosent i 2019. Inkluderes ladbar hybrid utgjør det 69 prosent i 2019. Elbiler (ikke hybrid) utgjør nå 17 prosent av bilparken i Oslo. 16 prosent av nye varebiler som ble solgt i 2019 var elektriske, mot syv prosent i 2017.

Økningen skaper behov for flere ladepunkter. I 2019 ble det etablert 406 nye kommunale ladeplasser (pluss fire hurtigladere) og tilsagn om støtte til etablering av 18 461 ladepunkter. Målet er at det fra 2025 kun skal selges nullutslippsbiler.

Bompenger

Bompengesystemet i Oslo har over tid fått to funksjoner:

- › Finansierer viktige samferdselsprosjekter
- › Bidrar til å styre trafikken: tidspunkt folk kjører på, trafikkmengde og bilparkens sammensetning

Tids- og miljødifferensiert betaling bidrar til å begrense biltrafikken, bedre trafikkflyten og gjør det mer lønnsomt å eie el- og hydrogenbiler.

Fra 1. juni 2020 vil takstene for elbiler øke

til halv takst. Avgiftsfritak for hydrogenbiler videreføres inntil videre. Bompengesystemet videreføres og videreutvikles for å nå Oslos klima- og trafikkmål.

Systemet utformes i samarbeid med Viken fylkeskommune og er den sentrale delen av finansieringen til Oslopakke 3. I 2018 gikk 98 prosent av bompengene i Oslo til kollektiv-formål og gang- og sykkelveitiltak.

Elektrifisering av kollektivtransporten

Om lag 90 prosent av befolkningen bor 300 meter eller nærmere offentlig transport, med avgangstid minst en gang i timen. Andelen har vært stabil i perioden 2016 til 2019.

Det har vært en formidabel utvikling innen utslippsfri kollektivtransport i Oslo siden 2016. Da var bare T-banen og trikken elektrisk og Ruter hadde fem hydrogenbusser.

I 2017 startet imidlertid Ruter et toårig test-prosjekt med seks elbusser. I 2019 kom ytterligere 115 nye elektriske busser til i Oslo og på Romerike, tilsvarende 10 prosent av bussflåten. Elbussene reduserer utslippene med 5500 CO2 tonn i året, som tilsvarer årlige utslipp fra 3500 dieslbiler. Framover vil nye elbusser settes i rute hvert år.

Nesoddfergene Kongen og Dronningen ble elektriske i 2019 og snart er også Prinsen elektrisk. Det bygges landstrømanlegg på Aker brygge med nok strøm til at både øybåtene og hurtigbåtene kan bli elektriske til 2024. I sum

bidrar tiltakene til betydelige utslippskutt, renere luft og mindre støy og er viktige steg på veien mot utslippsfri kollektivtransport i 2028.

Sykkelsatsing

Fra 2016 til utgangen av 2019 ble det tilrettelagt 48 kilometer ny sykkelvei i Oslo. Det finnes ikke gode tall på endringer i sykkelandelen i denne perioden, men fra 2013/2014 til 2018 målte den nasjonale reisevaneundersøkelsen en vekst fra 5,4 prosent til 7 prosent sykkelandel. For perioden 2016-2019 viser sykkelindeksen, som baserer seg på antall passeringer ved sykkelteillere, en økning på 8,3 prosent i sykkeltrafikken.

Siden vinteren 2014/2015 har en prioritert del av sykkelveinettet (80–120 kilometer) blitt driftet vinterstid. Sammenlignet med vinteren 2015/2016 var det 67 prosent mer sykkeltrafikk vinteren 2019/2020.

Landstrøm

I januar 2019 ble landstrømanlegget for utenlandsfergene på Vippetangen åpnet. Her får

fergene til DFDS og Stena Line strøm når de ligger til kai, og kan dermed skru av diesel-motorene. Med de tre skipene fra Stena Line og DFDS på landstrøm vil det gi årlige utslipps-reduksjoner på 14 tonn NOx og 2.300 tonn CO2. Reduksjonen i CO2 tilsvarer utslipp fra over 1300 biler årlig. Dette er en viktig milepæl for at Oslo Havn i framtiden skal bli en utslippsfri.

Nye politiske føringer på området:

- › Handlingsprogram for Oslopakke 3
- › Handlingsplan for Oslo Havn som nullutslippshavn (Bystyresak 352/18)
- › Plan for sykkelveinettet i Oslo
- › Revidert avtale Oslopakke 3 for 2017-2036
- › Konseptvalgutredningen for økt transportkapasitet inn mot og gjennom Oslo (KVU Oslo-Navet)
- › Ruters bærekraftstrategi
- › Ruters vedtak om utslippsfri kollektivtransport i 2028

2016–2020:
48 kilometer
ny sykkelvei

Byutvikling og grønne områder (indikator 3)

Oslo er i kontinuerlig utvikling, og selv om befolkningsveksten er lavere enn for noen år siden er det fortsatt behov for å bygge nye boliger og utvikle nye områder av byen. En storsatsing siden 2016 er satsingen på områdeutvikling i Oslo sentrum.

Bilfritt byliv

Program for Bilfritt byliv ble startet i 2016 for å utvikle sentrumsgater og byrom, og gjøre byen grønnere, triveligere og enklere å komme fram i. Oslo har satt seg ambisiøse mål om å prioritere fotgjengere, syklistene og kollektivreisende, samtidig som biltrafikken skal reduseres. Gjennom fire år har man testet ut små og store tiltak, noen midlertidige og andre mer langsiktige.

760 gateparkeringsplasser er fjernet. Hensikten med å fjerne gateparkering har delvis vært å redusere trafikk i sentrumsgatene, men det har også muliggjort flere av de fysiske bylivstiltakene ved å omdisponere parkeringsareal til ny bruk.

Mange av parkeringsplassene har også blitt konvertert til ny HC-parkering, næringsparkering for håndverkere, og laste- og losseplasser for å legge til rette for prioriterte trafikantgrupper. Det er etablert ny gågate i Øvre Slottsgate, og Dronningens gate er pusset opp på fotgjengernes premisser – to tredjedeler av gatearealet er nå avsatt til fortau for gående og for bylivet. Kjøremonsteret er endret for å hindre gjennomkjøring, og flere lekeplasser er etablert i sentrum. Benker, drikkefontener, beplantning, økt belysning og kunst gir mer komfortable og hyggelige byrom.

Bylivsevalueringen, som ble gjennomført av SWECO, viser at det var 14 prosent flere mennesker i gatene i 2019 sammenlignet med i 2017, og 43 prosent flere som oppholdt seg i byrommene.

Grønne områder

I perioden 2016 til 2019 er det gjennomført rehabiliteringstiltak i flere parker og friområder i Oslo, herunder på St. Hanshaugen, i Torshovdalen, i Frognerparken og Østensjøområdet miljøpark. Videre er Nedre Foss park ved

Akerselva og Linjeparken på Stovner ferdigstilt, sistnevnte som en del av Groruddalssatsingen. Flere nærmiljøtiltak er også gjennomført, og 25 lekeplasser rehabilitert i 2019.

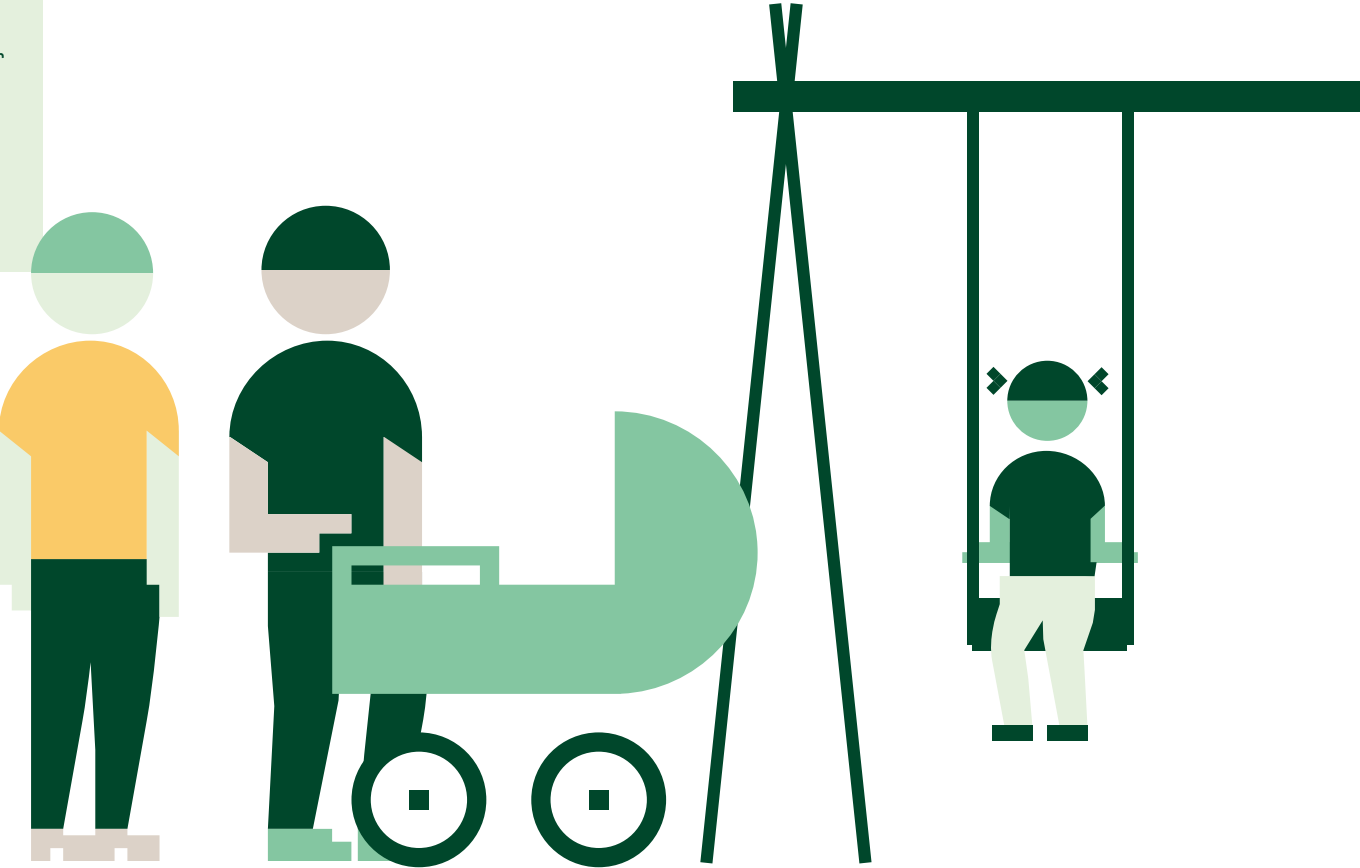
Arbeidet med å utvikle et sammenhengende turveinnett er videreført, og flere nye strekninger er etablert eller oppgradert i perioden.

Hovinbekken er gjenåpnet ned til Ensjø torg der det er etablert vannspeil. Det arbeides også med gjenåpning av Hovinbekken på Jordal og i Klosterenga park i Gamlebyen er det utarbeidet planer for gjenåpning. Prosjektet på Jordal ferdigstilles og åpnes i 2020, mens prosjektet på Klosterenga har oppstart i 2020.

Plan og bygningsetaten har utviklet et «grønt-regnskap». Grøntregnskapet er en metode som kan brukes til å overvåke endringer i mengden og fordelingen av parker og friområder over tid og skal revideres hvert fjerde år.

Nye politiske føringer på området:

- › Norm for blågrønn faktor i boligprosjekter (Byrådssak 78/19)
- › Handlingsplan for overvannshåndtering (Byrådssak 215/19)
- › Handlingsprogram for økt byliv i Oslo sentrum 2018–2027

Natur og biologisk mangfold (indikator 4)

Kartlegging og sikring biologisk mangfold

De siste årene er det gjennomført et omfattende arbeid med å oppdatere eldre naturtyperegistreringer (naturtype er en ensartet type natur, med elementer av flora, fauna, geologi og landformer). I tillegg har man registrert endel mangelfullt kartlagte lokaliteter.

Det samlede arealet av kartlagte naturtype-områder er redusert, men dette skyldes i liten grad inngrep i områdene. Størstedelen av reduksjonen skyldes at oppdatering av eldre registreringer har gitt mer presist avgrensede naturtyper av mindre areal enn tidligere. I tillegg er det gjort metodiske endringer som har redusert arealet.

Det er gjennom flere år arbeidet med å sikre de ni biologisk viktigste områdene i Oslos byggesone gjennom regulering etter plan- og bygningsloven. Med tre nye områder i 2017 og to nye områder i 2018, er nå åtte av de ni områdene sikret. Siste

reguleringssak ligger til politisk behandling. I tillegg arbeides det fortløpende og tverretattlig med å ivareta viktige naturverdier i plan- og byggesaker, gravesaker og hogstplaner.

Pollinatorvennlig by

Oslo kommune har som mål å etablere et nettverk av blomsterenger i byen. Nettverket skal blant annet forsterke mangfoldet av pollinerende insekter, samt sikre langsiktig overlevelse og spredning av disse. I 2016 startet Bymiljøetaten et systematisk arbeid med dette som formål. Siden den tid har etaten nesten doblet arealene av biologisk verdifulle blomsterenger.

For å ivareta kulturlandskapets kvaliteter gjennomføres en målrettet skjøtsel av etablerte enger, samtidig som enger som er i ferd med å gro igjen restaureres. Nye blomsterenger blir etablert med ville engplanter fra Osloområdet, og det benyttes ikke sprøytemidler. I flere parker blir plenene klippet mindre hyppig, slik at plantene rekker å blomstre. Flere andre etater, bydeler, foreninger og borettslag har også etablert og restaurert blomsterenger, samt iverksatt andre pollinatorvennlige tiltak.

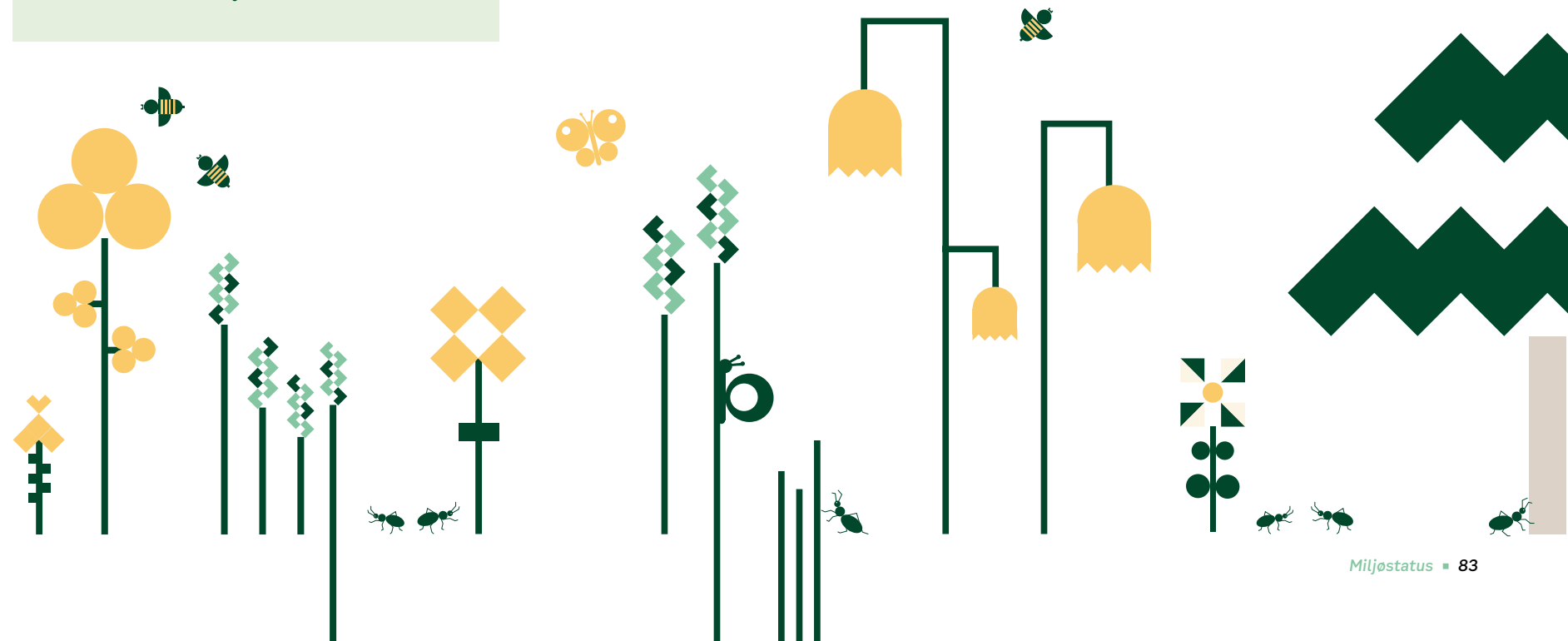
Urbant landbruk og bærekraftig mat

Oslo kommune har styrket satsingen på urbant landbruk og i 2017 ble det opprettet en egen tilskuddsordning for dette formålet. Tilskudd er blant annet gitt til etablering av over 3200 dyrkekasser og opparbeiding av over 13 000 m² areal. Det gjennomføres årlig en rekke dyrkekurs i ulike bydeler med stor deltakelse.

Det er gitt støtte til flere forsknings- og utviklingsprosjekter knyttet til urbant landbruk. I tillegg har kommunen gjennomført åtte pilotprosjekter der man har testet urbant landbruk som verktøy for å understøtte kommunale oppgaver som arbeidstrening, barnehage og folkehelse.

Siden 2017 har Oslo kommune deltatt i prosjektet KuttMatsvinn2020. Det fokuseres på å øke andel økologisk mat, og økt bruk av plantebaserte råvarer, med mål om å kutte matsvinnet med 20 prosent. I 2019 har eksterne konsulenter bistått alle de 25 kommunale sykehjemmene, 41 skoler og 52 barnehager.

- Nye politiske føringer på området:*
- Spirende Oslo – strategi for urbant landbruk (Byrådssak 205/19)
 - Framtidens forbruk – strategi for bærekraftig og redusert forbruk 2019-2030 (Byrådssak 249/19)

Luftkvalitet (indikator 5)

Oslo kommune måler utslipp av svevestøv, nitro- gendioksid og ozon på 12 målestasjoner rundt omkring i byen. 2018 og 2019 var de første årene hvor det ikke ble målt noen overskridelser av grenseverdiene som er definert i EUs luftkvalitetsdirektiv.

En revidert handlingsplan for å bedre luft- kvaliteten i Oslo ble vedtatt i 2018. Denne inneholder en tiltaksliste med tiltak knyttet til hastighet på veinettet, støvdempende tiltak, reduksjon i forurensning fra urene vedfyrings- ovner og havna, utslippsfrie vareleveranser, tilrettelegging for sykkel og utslippsfri kollektiv- transport, miljødifferensiering på kjøretøy, økt avgift og informasjon om piggdekk, samt økt samarbeid med Statens vegvesen. En rekke av tiltakene er finansiert i prosjekter i Oslopakke 3.

Omleggingen av bilparken med stadig større elbilandel og flere tunge kjøretøy med Euroklasse 6 har bidratt til forbedret luftkvalitet. Handlingsplanen vil revideres igjen i 2020.

Nye politiske føringer på området:
► Revidert handlingsplan for bedre luftkvalitet i Oslo 2018–2020 (Byrådssak 22/18)

Støy (indikator 6)

Den siste støykartleggingen viser at andelen av Oslos befolkning som er eksponert for støy fra bane- og veitrafikk over 55 desibel økte fra 62 prosent i 2011 til 66 prosent i 2016. Støykartleggingen tar utgangspunkt i det gjennomsnittlige støynivået (Lden) utenfor bolig. Kartleggingen viser også at andelen som var eksponert for støynivåer over 65 desibel økte fra 19 til 22 prosent i samme periode. Andelen av Oslos befolkning som er eksponert for gjennomsnittlig nattlig støy over 55 desibel (Ln), økte fra 26 til 29 prosent (2011-2016).

Befolkningsvekst og byfortetting, særlig rundt transportknutepunkt, medfører en økning i antall

mennesker som er utsatt for støy ved egen bolig. På den annen side er nye boliger i disse områdene omfattet av strengere grenseverdier for innendørs støy, samt krav om tilgang til stille side.

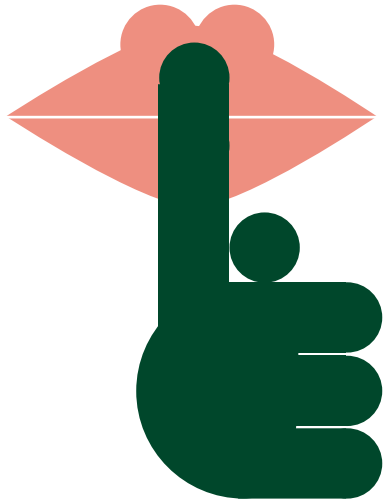
Satsing på skinnegående offentlig transport er mer miljøvennlig, men bidrar også til økt støy. T-banetrafikken har økt med 20 prosent i perioden 2011 til 2016 og bidrar til økte støy- nivåer for boliger nær T-banelinjene.

Stille områder

14 områder er kartlagt og definert som stille områder. Disse områdene har fått en formell beskyttelse i kommuneplanen, som sier at ny og vesentlig utvidelse av støyende virksomhet skal søkes lokalisert og utformet slik at støy- påvirkningen i stille områder forblir uendret eller dempes.

Formuleringen hindrer ikke en generell økning i trafikken. I perioden 2006–2016 er arealet med gjennomsnittlig støynivå under 55 desibel derfor redusert i 12 av 14 områder.

Nye politiske føringer på området:
► Handlingsplan mot støy i Oslo byområde 2018–2023

Forbruk og avfallshåndtering (indikator 7)

Tall fra Renovasjonsetaten viser en nedgang i husholdningsavfall, og samtidig en høyere grad av resirkulering fra Oslos husstander:

	2015	2019
Kilo husholdningsavfall per innbygger	342	313

Dette skjer med husholdningsavfallet:

	2015 (%)	2019 (%)
Avfall levert til deponering	3,2	2,6
Avfall levert til energiutnyttelse ved fjernvarme	57,1	55,4
Avfall levert til ombruk og materialgjenvinning	39,7	42
Matavfall utsortert og levert til biodrivstoff og biogjødsel	29	34
Plastemballasje utsortert og levert til gjenvinning	23	31
Glass og metall utsortert og levert til gjenvinning	57	65
Papp og papir utsortert og levert til gjenvinning*	76	78

*Samtidig går total mengde papiravfall ned som følge av redusert forbruk.

Kommunen legger stadig bedre til rette for ombruk. Strategi for bærekraftig og redusert forbruk, som ble vedtatt i 2019, framhever at framtidens forbruk er bærekraftig og sirkulært. Tilrettelegging for deling, reparasjon og gjenbruk vil stå sentralt også i det videre arbeidet.

1768 tonn ombruksvarer ble levert ut fra kommunens anlegg i 2019, noe som utgjør ca. en prosent av det totale husholdningsavfallet som kommunen håndterer.

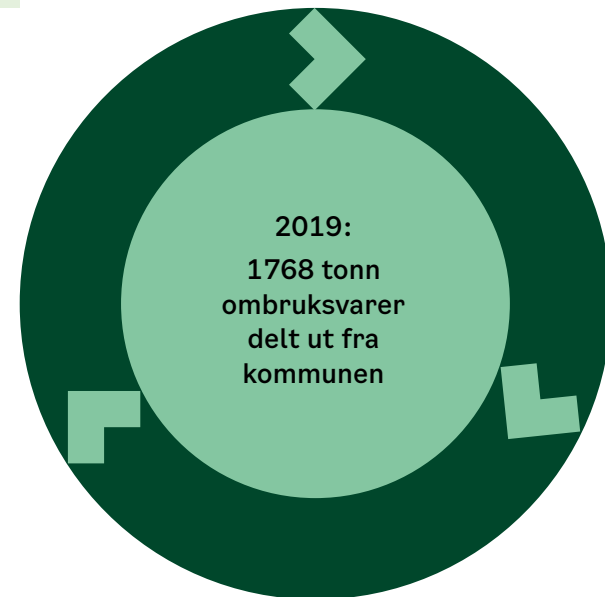
Internasjonalt samarbeid

Oslo kommune leder partnerskap for sirkulær økonomi under EUs Urban Agenda. Partnerskapet består av seks byer, fire medlemsstater, EU-kommisjonen og en rekke europeiske institusjoner og organisasjoner.

Målsettingen er å foreslå endringer i EUs regelverk, nye finansieringsordninger eller utvikle kompetanse for å hjelpe byer til å implementere sirkulær økonomi. Partnerskapet har utarbeidet 12 forslag til tiltak, og arbeider nå med implementering av tiltakene.

Nye politiske føringer på området:

- Framtidens forbruk - strategi for bærekraftig og redusert forbruk 2019-2030 (Byrådssak 249/19)

Vann og avløpsvann (indikator 8 og 9)

Drikkevann

100 prosent av Oslos befolkning har drikkevann som tilfredsstiller alle krav i drikkevannsforskriften. Etter flere år med nedgang ligger forbruk i husholdningene stabilt på 160 liter per person per dag. Det rapporteres om 36 prosent lekkasje fra ledningsnettet.

I 2017 fikk Oslo kommune pålegg fra Mattilsynet om å etablere en fullgod reservevannsforsyning innen 2028. Den valgte løsningen innebærer at råvann skal kunne hentes fra Holsfjorden via tunnel og renses i Oslo. Prosjektet skal etter planen være ferdig i 2028.

Vannkvaliteten i hovedvassdragene

Oslo har åtte hovedvassdrag. Per i dag er det ingen av disse som kan klassifiseres med «svært god» vannkvalitet. Nærmest er Lysakerelva som klassifiseres med «god». De resterende vassdragene har enten «moderat», «dårlig» eller «svært dårlig» vannkvalitet. Hovedkildene til forurensing

er avløpsnettet, avrenning fra veier og andre tette flater, samt akuttutslipp.

Kloakk blir til nye verdier

Oslo produserer energi til fjernvarmesystemet og biogass fra avløpsrenseanlegget på Bekkelaget. Det blir også bygget biogassanlegg på VEAS som etter planen skal kunne produsere biogass fra første kvartal 2020. VEAS har fått 37,5 millioner kroner i støtte fra Enova for å bygge det nye anlegget. Ved full drift vil VEAS hvert år kunne produsere biogass som tilsvarer ca. seks millioner liter diesel, og samtidig redusere klimagassutslippene med mer enn 15.000 tonn CO2-ekvivalenter per år.

Grønn innovasjon og bærekraftig sysselsetting (indikator 10)

Strategisk bruk av anskaffelser

Oslo kommune anskaffer varer og tjenester for 27 milliarder kroner hvert år. Delmål 2 i kommunens anskaffelsesstrategi (2017) er

tydelig på at kommunens anskaffelser skal gjøre Oslo grønnere. På denne måten kan kommunen påvirke markeder og bidra til innovative grønne løsninger.

Det er i 2019 vedtatt standardføringer om at det skal stilles krav til klima og miljø i alle anskaffelser av varer, tjenester, transporttjenester og bygge- og anleggsarbeid. Kommunen starter i 2020 å måle antall og andel grønne anskaffelser som gjennomføres.

Verdens første utslippsfrie anleggsplass startet arbeidet i Olav Vs gate høsten 2019. Dette er et pilotprosjekt i regi av Bymiljøetaten som viser at det er mulig å gjennomføre anleggsprosjekter kun med elektriske maskiner allerede i dag. Imidlertid er markedet lite utviklet. Oslo kommune vil kreve at alle kommunens bygge- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2025, dermed gir kommunen bransjen et tydelig signal og fem år til å omstille seg.

Oslo kommune er pådriver for å inspirere andre byer til å kutte egne utslipp, men også for å skape større markeder for nye teknologier slik at

prisene på sikt også blir lavere. Oslo kommune har for eksempel i 2019 initiert konkrete samarbeid i C40-nettverket for å skape et globalt marked for utslipps- og fossilfri anleggsdrift.

Næring for klima

Næring for klima er kommunens nettverk for dialog og samarbeid med klimabevisste bedrifter i Oslo om hvordan vi kan nå klimamålene. Næring for klima-nettverket har vokst fra 73 til 117 bedrifter fra 2016 til 2019. Nettverket er aktivt med flere ulike møter gjennom hele året, der bedrifter og kommunen møtes for å lære av hverandre og diskuterer små og store klimaløsninger. Gjennom Næring for klima får også kommunen verdifulle innspill fra byens næringsliv på klimaarbeid.

Næringslivets innsats og tiltak vil være helt sentralt i Oslo kommunes arbeid med å bli utslippsfritt innen 2030, og samarbeid mellom næringsliv og kommune blir derfor viktig framover.

Energi (indikator 11)

Oljefyringsforbud

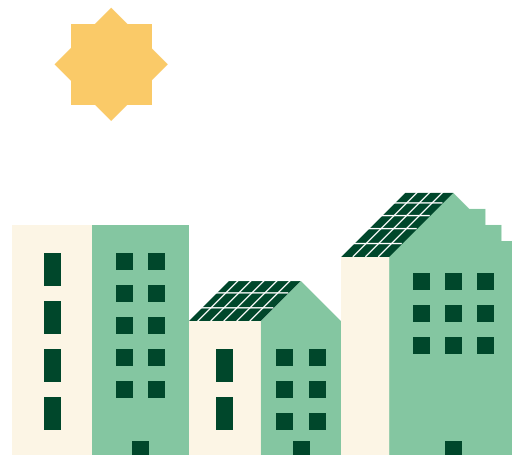
Det ble innført nasjonalt forbud mot fossil oljefyring fra 1.januar 2020. Dette har vært varslet siden 2012 og bedrifter og privatpersoner har gradvis skiftet ut oljefyrer. Salget av fyringsolje har gått ytterligere ned siden 2016 og i 2019 ble det solgt 10 millioner liter lett fyringsolje og parafin til bruk i bygg. Dette er ca. 60 prosent mindre enn i 2018, hvor det ble solgt 26 millioner liter.

Energibruk i bygg

Kommunen jobber kontinuerlig med å redusere energibruk i sine bygg. Passivhusnivå er definert som minstekravet, og det er en uttrykt politisk forventning om at det skal arbeides for at flere nybygg skal være plusshus, altså bygninger som produserer mer energi enn det forbruker. Brynseng skole, Kilden barnehage og Klimahuset i Botanisk hage er blant nye kommunale prosjekter som oppnår nær null-energi eller plusshusnivå, og er alle tatt opp i FutureBuilt-programmet som forbilder for klimavennlig arkitektur og byutvikling.

Energiløsninger på områdenivå

Kommunen anser det som et viktig klimatiltak å vurdere energiløsninger på områdenivå. Ved å etablere samspillsløsninger mellom ulike bygg og infrastruktur kan man oppnå høyere ressursutnyttelse enn det enkeltbygg kan få til. Samspillsløsningene vil avhenge av de unike mulighetene som ligger i hvert prosjekt og område. Dette arbeider kommunen med på Furuset, i Hovinbyen og på Mortensrud.

Klima og miljøledelse (indikator 12)

Klimabudsjett

Som første kommune i Norge lagde Oslo et eget klimabudsjett i 2017. Klimabudsjettet er et effektivt styringssystem, som oversetter langsiktige mål til handlinger som skal gjøres her og nå. Klimabudsjettet inneholder en oversikt over hvilke tiltak som skal gjennomføres, hvem som er ansvarlig for å gjennomføre dem, og i mange tilfeller hvor store utslippsreduksjoner tiltakene kan bidra til. Kort oppsummert viser klimabudsjettet hvordan klimamålene skal nås. Klimabudsjettet legges nå fram årlig, sammen med det ordinære budsjettet.

Oslo kommune fikk støtte av det statlige programmet Klimasats til et toårig prosjekt hvor det skal utvikles en veileder for å lage klimabudsjett. I fase 1 av prosjektet veileder Oslo, Trondheim og Hamar kommune en kjernegruppe bestående av andre kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med å lage klimabudsjett for 2021. Samtidig utarbeides det en veileder som skal kunne

brukes av alle kommuner og fylkeskommuner som skal lage klimabudsjett. Våren 2021 vil Klimaetaten gjennomføre kurs i klimabudsjett for alle interesserte kommuner og fylkeskommuner i Norge.

Klimabudsjett utvikles nå også i en rekke andre byer utenfor Norges grenser. Storbyene New York, Rio de Janeiro, Toronto, Vancouver, San Francisco, Stockholm, Amsterdam, Paris, København, Sydney, Portland har enten utviklet eller er i ferd med å utvikle egne klimabudsjetter.

Miljøsertifisering

Miljøsertifisering er et verktøy for å sikre god miljøledelse i alle ledd. Oslo kommune vedtok i 2003 at alle kommunens virksomheter skal miljøsertifiseres, enten som miljøfyrtårn eller etter ISO 14001-standarden. Nærmere 40 av Osloskolene ble miljøfyrtårnsertifisert i 2019. Ved utløpet av året var det over 1250 miljøfyrtårn i Oslo; 444 kommunale og 819 private eller statlige. I tillegg er rundt 160 virksomheter sertifisert etter ISO 14001-standarden.

Nye politiske føringer på området:

- ✦ Klimastrategi (Byrådssak 214/19)
- ✦ Oslo kommunes anskaffelsesstrategi (Byrådssak 1104/17)
- ✦ Standard klima- og miljøkrav til Oslo kommunes bygge- og anleggsplasser (Byrådssak 1091/19)
- ✦ Handlingsplan mot plastforurensning i Oslofjorden 2019-2020
- ✦ Standard klima- og miljøkrav til transport for Oslo kommunes vare- og tjenesteanskaffelser (Byrådssak 1123/19)

Hva har vi lært?

Miljøhovedstadsåret har vært utfordrende og lærerrikt. Læringspunktene som er samlet på de kommende sidene er en egenvurdering fra kommunen, basert på tilbakemeldinger, og oppsummert av sekretariatet.

Fra en by vinner tittelen til miljøhovedstadsåret starter går det 1 ½ år. Planleggingen måtte derfor skje hurtig, samtidig som organiseringen måtte tilfredsstillende behov for styring og koordinering. I tillegg ønsket man å ta i bruk kreativitet og engasjement hos alle deltagende parter. For å få til alt måtte man ta raske beslutninger og begynne å handle umiddelbart. Det har gitt verdifull læring som man bør ta med seg videre.

Plassering høyt i systemet gir tyngde og gjennomføringskraft

Det ble besluttet å etablere et midlertidig

sekretariat i Byrådslederens kontor, noe som tydelig signaliserte den politiske prioriteringen av prosjektet. Plasseringen har gitt tyngde både internt og eksternt. Det har også muliggjort raske avklaringer administrativt og politisk ved behov.

Plassering i byrådsavdelingene framfor i en etat eller et eksternt organ har gjort det enkelt å gi bestillinger til alle avdelinger og underliggende virksomheter i kommunen. Ved bruk av et midlertidig sekretariat, med flere eksternt ansatte, er det mer utfordrende å beholde kompetanse og erfaring i kommunen. Det kunne vært enklere dersom en eksisterende enhet hadde fått oppdraget.

Tverrsektorielt samarbeid fungerer når det prioriteres – men krever tid og eierskap

Flere byrådsavdelinger melder at arbeidet med miljøhovedstadsåret har bidratt til nedbygging av siloer mellom sektorer og virksomheter. Koordinering og god dialog er avgjørende for å lykkes i store tverrsektorielle prosjekter. Dette har i hovedsak fungert godt. Ideelt sett skulle likevel sekretariatet i enda større grad hatt

tettere kontakt med ulike deler av kommunen for å strømlinjeforme aktiviteter og kommunikasjon bedre.

At prosjektet har hatt høy prioritet har bidratt til at virksomhetene har satt av nødvendig med tid for å finne gode løsninger på tvers. Denne innsikten er det viktig å ta med seg videre. Mange av de konkrete samarbeidsprosjektene mellom ulike kommunale etater vil fortsette i 2020.

Samarbeidspartnere melder også at de har etablert nye samarbeid gjennom miljøhovedstadsåret. I tillegg opplever mange bedre dialog med kommunen og sitter igjen med en opplevelse av å bli «sett» og anerkjent. Mens kommunen kan oppleves som fragmentert og uoversiktlig sett fra utsiden, gis det tilbakemelding fra eksterne aktører at et sekretariat har gjort det enklere å komme i kontakt med rett instans, fordi man har bistått med å sette folk i kontakt.

Det har vært stor variasjon i hvor aktivt deltagende samarbeidspartnere har vært. Det oppleves som at de som har hatt tett dialog med sekretariatet, deltatt på nettverksmøter

og kommet med innspill har fått mest ut av samarbeidet.

Eksterne faktorer kan gi med- og motvind

Framveksten av ungdommenes globale klimastreik, mobiliseringer som Klimabrølet, og andre initiativ har bidratt til å gi klima- og miljø mye oppmerksomhet, omtale og debatt i 2019. Dette har vært en ekstern faktor som har bidratt positivt for mobilisering og kunnskapsbygging i befolkningen.

Samtidig som klima er løftet høyt på dagsorden, har polariseringen økt. Kombinasjonen økt polarisering og kommunevalg gjorde det vanskelig for prosjektet å oppfattes politisk nøytral. Markeringen har vært gjennomført på bakgrunn av en politisk vedtatt strategi, men uten politisk styring av konkrete aktiviteter, arrangementer eller kommunikasjonskampanjer. Disse har vært gjennomført av sekretariatet og de ulike kommunale virksomhetene i den ordinære linjestrukturen.

At Oslo er blitt europeisk miljøhovedstad er et resultat av langsiktig arbeid og bred oppslutning

om ambisiøse mål for byutviklingen gjennom flere tiår og flere byråd. Å gjennomføre en stor og inkluderende markering i et valgår har vært krevende da prosjektet blant deler av opinionen synes å ha blitt assosiert med sittende byråd. Dette til tross for en bestrebelse på å formidle upolitisk, faglig fundert og faktabasert informasjon.

Bystyret fikk informasjon i planleggingsfasen og under gjennomføringen av markeringen. I ettertid ser man at Bystyret med fordel kunne vært tettere involvert, gjerne allerede fra før søknaden ble sendt. Dette kunne gitt en større og en felles forståelse av forventninger og muligheter.

Dugnad fungerer – sats på medvirkning!

Det store antallet og mangfoldet av organisasjoner som bidro som partnere viser at det er mange ulike tilnærminger til det å være en grønn by. Engasjementet for bærekraftig byutvikling er stort både blant organisasjoner, lokale nabolagsgrupper og kunnskapsinstitusjoner, og blant næringsliv og interesseorganisasjoner. Dette engasjementet bør anerkjennes og verdsettes tydelig, noe man i stor grad lyktes med i 2019. Miljøhovedstadsåret har omhandlet bymiljø i bred forstand. De store klimatiltakene kommunen gjør har naturlig nok fått stor oppmerksomhet, men de mange lokale miljøtiltakene, har også blitt løftet frem gjennom året. Ved å støtte

opp under ildsjeler og lokale foreninger og organisasjoner gir man inspirasjon, mestring og kunnskap til folk som kan være en langsiktig ressurs i sitt nærmiljø.

Nabolagsprogrammet og tilskuddsordninger har synliggjort at små midler til mindre tiltak kan ha store ringvirkninger. Grønne midler, prosjekttilskudd og lokale aktiviteter har bidratt til å omsette byens engasjement til konkrete miljøprosjekter.

Særlig gjennom lokale tiltak i bydelene har det blitt synliggjort at miljøtiltak kan kombineres med arbeid for inkludering og mot utenforskap. En klar anbefaling er at man framover i enda større grad bør forsøke å se miljømessig, økonomisk og sosial bærekraft i sammenheng.

Kommunikasjon er utfordrende – spiss målgruppene og gjør det enkelt!
Resultatene fra kommunikasjonssatsingene er samlet sett veldig gode. Det er nådd bredt ut til en rekke ulike målgrupper med gode tall på økt kjennskap og kunnskap i befolkningen. Målgruppestyrte satsinger har fungert godt og rekkevidden er god.

Det har vært krevende å balansere forventningen om at miljøhovedstadsmarkeringen skal nå ut til alle Oslos innbyggere, samtidig som det er et tydelig politisk ønske om å bruke så lite eksterne kommunikasjonstjenester som mulig. Kommunen innehar ikke all relevant kompetanse i eget hus, og arbeidet ville vært enklere dersom sekretariatet hadde egne ressurser innen foto/video og grafisk design. Video blir et stadig mer relevant virkemiddel for å nå fram til innbyggere og andre i sosiale medier.

Man har også erfart at å satse utradisjonelt kan gi gode resultater, men også høste kritikk. Samarbeidet med YouTuber Herman Dahl er et eksempel på dette. Samarbeidet fikk kritikk for pengebruk, samt at påvirkeren Dahl ikke var et grønt forbilde. Imidlertid var dette en kampanje som nådde akkurat den målgruppen man ønsket, unge under 20 år, som man vanskelig når i andre kanaler. På denne måten innfridde samarbeidet målene som var satt.

Synlighet i bybildet var også en prioritet. Per i dag har kommunen ikke tilgang til fysiske markedsføringsflater i byen til kommunal informasjon, alle slike flater må kjøpes til markedspris.

Å være synlig er derfor svært kostbart. Det anbefales at man undersøker muligheter for ordninger der kontrakter på leskur og liknende inkluderer en viss andel til offentlig kommunikasjon fra kommunen.

Mye tid og ressurser ble brukt i innledende faser på å utarbeide et konsept som ble vanskelig å gjennomføre, i stedet for å tenke enkelt og gå rett til planlegging av det operative arbeidet. «Det enkle er ofte det beste» er derfor en viktig lærdom.

Kommunen må ha forutsigbare krav og opptre samlet overfor næringslivet
Næringslivet har vist at de ønsker å være en del av løsningen og mange bedrifter har forsterket sine miljøambisjoner og testet nye løsninger i miljøhovedstadsåret.

Bedrifter melder at det er positivt å kunne forholde seg til tydelige signaler, og at tydelige signaler bidrar til at nye miljøtiltak testes først i Oslo. Samtidig meldes det at det er viktig for næringslivet at kommunen er godt koordinert. Det kan være utfordrende for kommunens alle virksomheter å tilpasse seg nye mål og satsinger

raskt nok. På anskaffelsesområdet er det for eksempel tydelige signaler om å satse på innovative og grønne anskaffelser, men kompetansen og rutinen for å gjennomføre i alle ledd tar tid å innarbeide.

Tilbakemeldingene på næringslivsutfordringene i næringslivsprogrammet har vært positive. Utfordringene kunne imidlertid med fordel ha blitt definert tidligere og være tydeligere kommunisert for å engasjere flere bedrifter.

Kommunens dialog med næringslivet har mange former: Oslo Business Region, som organiserte næringslivsprogrammet, har tradisjonelt hatt fokus på start-up miljøene. Næring for klima er medlemsbasert, byggforetakene har dialog med byggebransjen og Plan- og bygningsetaten har dialog med eiendomsutviklere, arkitekter og entreprenører. Handelsstanden og restaurantbransjen har igjen andre kontakter mot kommunen. Det er grunn til å tro at næringslivsprogrammet kunne nådd bredere ut hvis de ulike delene av kommunen som har kontakt med næringslivet var bedre koordinert.

Vi er gode på å vise løsninger – men ydmykhet kan være lurt!

Kommunen har, gjennom internasjonal profilering, studiebesøk, konferanser og deltakelse på internasjonale arenaer, styrket Oslos posisjon som rollemodell innen bærekraftig byutvikling. Oslo har nå potensiale til å bli et sentrum for internasjonalt miljøsamarbeid.

Oslo kan imidlertid i noen sammenhenger framstå som lite ydmyk og kunne med fordel være mer nysgjerrig på løsninger også i andre byer med andre økonomiske og strukturelle forutsetninger.

I miljøhovedstadsåret har man lagt mye innsats i å være godt samordnet i kommunen i møte med internasjonal presse. Man har i dette arbeidet også hatt et nært samarbeid med eksterne aktører. Dette arbeidet anbefales det å bygge videre på.

Som europeisk miljøhovedstad har Oslo nær dialog med EU-Kommisjonen. Året kunne vært brukt mer strategisk for å fremme politiske

saker mot EU-systemet og det anbefales å legge en plan for framtidig dialog med EU om relevante saker.

Vanskelig å være profet i eget land

EU-Kommisjonens vurdering av Oslos miljøresultater viser meget gode resultater sammenlignet med andre europeiske byer. Klimamål i tråd med Parisavtalen, eget klimabudsjett, utslippsfrie byggeplasser og en bilpark som elektrifiseres i rekordfart, er ikke hverdagskost utenfor Oslo. Det kan imidlertid virke som om en del av løsningene som er banebrytende internasjonalt blir tatt for gitt av oslofolk.

Undersøkelser viser at mange har fått mer kunnskap om Oslos klima- og miljøarbeid i løpet av året, men det er fremdeles rom for økt kunnskap. Det er viktig å fortsette arbeidet med å formidle arbeidet kommunen og andre gjør for at Oslo blir en stadig mer klimavennlig by som det er godt å leve i.

Høyere forventninger gjør oss bedre!

Miljøhovedstadsåret har økt forventningen innbyggerne har til klima- og miljøarbeidet i

kommunen. Dette sammenfaller med en generell økning i miljøengasjement i befolkningen, spesielt blant yngre grupper.

En del av kritikken mot miljøhovedstadsåret har vært rettet mot andre ting enn selve markeringen, spesielt da på områder hvor innbyggere opplever et gap mellom tittelen som miljøhovedstad og tiltak, tilstander eller vedtak som oppleves å ikke være i tråd med statusen. «Ikke miljøhovedstaden verdig» er en type argument som er sett i flere ytringer. Dette kan være reaksjoner ved forsøpling, manglende vedlikehold, trefellinger eller anskaffelser som ikke tar nok miljøhensyn.

Kommunen bør være positiv til høye forventninger, og se på denne typen kritikk som en mulighet til å bli enda bedre. Forventningene vil forhåpentligvis bidra til at kommunen, i enda større grad enn før, vil sikre at klima- og miljøhensyn gjennomsyrr kommunens arbeid på alle nivåer.

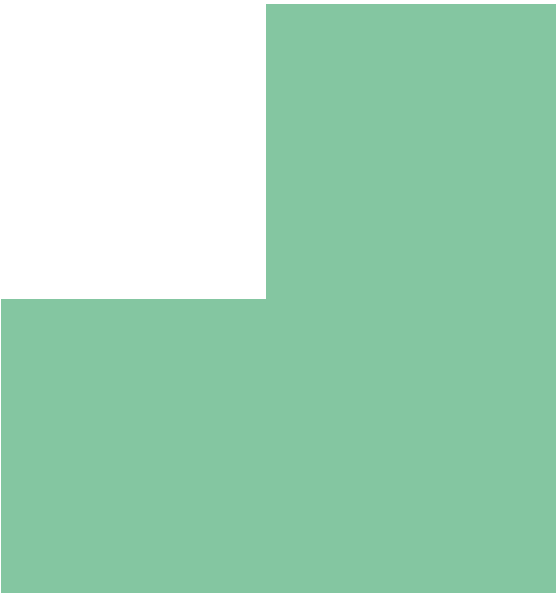
Bevilgningen til markeringen av miljøhovedstadsåret har bidratt til god koordinering, stor aktivitet, synlighet og konkrete prosjekter, og regnskapet viser at man har brukt mindre enn det som var budsjettert.

Bystyret bevilget opprinnelig 118 millioner kroner fordelt på 2018 og 2019 for planlegging og gjennomføring. I revidert budsjett 2019 besluttet bystyret å redusere i prosjektets budsjett med 25 millioner kroner. I samme vedtak ble inntil 6 millioner av avsetningen gjort overførbar til 2020 for etterarbeid, dokumentasjon og rapportering. Dette gir et totalt budsjett på 93 millioner for 2018–2020.

Midlene ble brukt for å innfri mål og forventinger som beskrevet i «Strategi for arbeidet med Oslo europeisk miljøhovedstad 2019», og ble sett i

sammenheng med kommunens øvrige miljø- og klimaarbeid. Tiltak og aktiviteter som kunne bidra til å styrke kommunens øvrige miljøarbeid i bred forstand ble prioritert. Samtidig var det et mål å utløse et bredt folkelig engasjement og sikre aktivitet og kommunikasjon mot alle definerte målgrupper i strategien.

Det vedtatte budsjettkuttet ble implementert, og kutt ble gjort i alle sektorer. Størstedelen av kuttet kom på sekretariatets aktiviteter på postene kommunikasjon, arrangementer og utvikling av studiebesøksprogram. Dette var i tråd med bystyrets signaler. I praksis betydde kuttet en sterk reduksjon i sentrale aktiviteter og kommunikasjon i andre halvår 2019.

Regnskapet viser et totalt forbruk samlet for 2018 og 2019 på **84,3 millioner** med følgende fordeling:

Forsterket miljøinnsats i kommunen: <i>Nabolagsprogram, næringslivsprogram, program for Osloskolen, kampanjen Min grønne utfordring, satsing på ombruk og ren by, samt andre aktiviteter, prosjekter og investeringer.</i>	28,4 mill.
Sekretariatet: <i>Lønn og drift av sekretariat på byrådsleders kontor (inkludert reise).</i>	14,7 mill.
Tilskudd til organisasjoner: <i>Nyopprettet tilskuddsordning, samt styrking av eksisterende ordninger.</i>	13,6 mill.
Arrangement: <i>Åpningshelgen, Nattevandring for bærekraftsmålene, Vann- og vitenshow under Havnelangs, utekino i Biomangfoldsuka, Lastesykkelfest, klesbyttemarked i Ombruksuka, Green Capital Award og avslutningsarrangement, samt utvikling og aktivisering av pop-up-sykkel og maskoten Tigra.</i>	12,8 mill.
Kommunikasjon: <i>Utvikling av nettside, pilotering av grafisk profil, trykt materiell, film/foto, kampanjer mot befolkningen og markedsføring av program.</i>	11,2 mill.
Internasjonal profilering: <i>Markedsføring på konferanser og messer, inkludert bokmessen i Frankfurt og Nordisk Hovedstadskonferanse.</i>	2,7 mill.
Nettverksaktiviteter og materiell, studiebesøksprogram: <i>Nettverksmøter for samarbeidspartnere, profileringsartikler og gjennomføring av studiebesøksprogram.</i>	0,9 mill.

6 millioner kroner overføres til 2020, noe som vil gi et maksimalt forbruk på **90,3 millioner kroner**.

Kommunens samarbeidspartnere har bidratt med betydelige ressurser til gjennomføring av egenfinansierte aktiviteter. På grunn av metodiske utfordringer, knyttet til kvalitets-sikring av tallmateriale, er det ikke innhentet informasjon om samarbeidspartnernes ekstra ressursbruk som følge av deltakelse i Oslo europeisk miljøhovedstad.

Takk til våre samarbeidspartnere!

07 Media
Acting for Climate
Akershus fylkeskommune
Alnaelvas venner
Arkitektur og designhøgskolen i Oslo (AHO)
Arthaus Stiftelsen for filmkunst
Asker næringsråd
Aspelin Ramm Eiendom
Asplan Viak
Avantor
Avfall Norge
Avinor
Bane NOR
Barnas Open House
Bergans
Besteforeldrenes klimaaksjon
Besøkssenter Våtmark Oslo
Bilkollektivet
Bislett Alliansen
Bjørnvika Utvikling
Bondens marked
BUA
BULLBY
(Nettverk for byutviklingens lange linjer)
Business for Peace
By:Larm
ByBi
Bygdø Kongsgård
Bygg Reis Deg
Bækkelagets Sportsklub/Norway cup
Bærums Næringsråd
C. Ludens Ringnes stiftelse (Ekebergparken)
Choose

Cicero
CIENS, Forskningscenter for miljø og samfunn
Circular Ways
Clarion Hotel The Hub
Cleansounds
Coda Oslo International
Concerned Scientists Norway
Contemporary Music Festival
Dance Festival
Danseinformasjonen
Dansens Hus
Dark Arkitekter
Debio
Den norske kirke
DNT Oslo og omegn
Dyrvik arkitekter
Earth Charter Norge
Ecoteria
Eidsverket AS
Energiseminarer
Entra
Europabevegelsen i Norge
European Athletics
EVO elsykler
Evolve Arena
Fairtrade Norge
Fairtrade-hovedstaden Oslo
Fashion Mode
Finsk-Norsk Kulturinstitutt
FN-studentene Oslo
Folk Oslo
Food Studio
Footprint Communications

Forening til minne om Kristian og Øyvind
Foreningen Losæter
Foreningen Ungt entreprenørskap Oslo
Fortellerhuset
Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus
Fortum Oslo Varme
Framtiden i våre hender Oslo
Fretex Øst-Norge
Futurebuilt
Geelmuyden Kiese
Geitmyra matkultursenter for barn
Geitmyra parsellhagelag
Green Cycling Norway
Greenbeat
Growlab Oslo
Gruten
Grønlands flytende bybondelag
Hafslund
Hagecrew
Handelshøyskolen BI
Helene Müller Haugan
Herbanists
Hoi! Arkitektur
Hold Norge Rent
Holmenkollen Skifest
Interbridge
International Art Scene
International Business Machines (IBM)
Jernia
Jerstad Mari Kaape
Kampen Gårds Venner
Katapult Accelerator
Katapult Ocean

Kilden økosamfunn (Hurdal økolandsby)
Klimabrølet
KLP
Knowit
Kompass & Co
Kon-Tiki Museet
Krafttak for sang
Kulturbyrået Mesén
Kunnskapsbyen Lillestrøm
Kunsthall Oslo
Kunstnernes Hus
La Humla Suse
Lala Tøyen
Landbrukskvartalet Utvikling
Lif Laga
Liquid Gold AS
Locus
Matsentralen Norge
Matvett
Minøyø
Monark
(Miljøvern og bevaring av naturmangfold)
Mora Di
Musikk i Skolen
Musikkens studieforbund
Nabolagshager
Nasjonalmuseet for kunst
Natur vgs.
Naturvernforbundet
Naturvernforbundet Groruddalen
Naturvernforbundet Oslo og Akershus
Nedenfra
Nettverk for miljørettet helsearbeid

NHO Oslo og Akershus
NHO Transport
NITO Oslo og Akershus
Nobels Fredssenter
Norconsult
Norges Astma-og Allergiforbund
Norges Forskningsråd
Norges Fredsråd
Norges Geotekniske Institutt (NGI)
Norges Jeger- og Fiskerforbund Oslo
Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU)
Norges Statsbaner (NSB)
Norges Tekniske
Nor-Shipping
Norsk Botanisk Forening
Norsk elbilforening
Norsk Folkemuseum
Norsk forening for grønn infrastruktur
Norsk forening mot støy
Norsk friluftsliv
Norsk Geologisk Forening
Norsk Hydrogenforum
Norsk ICOM
Norsk institutt for luftforskning (NILU)
Norsk institutt for naturforskning (NINA)
Norsk institutt for vannforskning (NIVA)
Norsk klimanettverk
Norsk kolonihageforbund,
Norsk Maritimt Museum
Norsk murforum

Norsk ornitologisk forening,
Oslo og Akershus
Norske landskapsarkitekters forening
Norway Alumni Association
OBOS
One People
Open House Oslo
Ormsundveien Økogrend
Oslo arkitekturtriennale
Oslo brukthandelforening
Oslo By Kayak
Oslo Elveforum
Oslo Freedom Forum Norway
Oslo handelsstands forening
Oslo krets av Norsk kolonihageforbund
Oslo Lysfestival
Oslo maraton
Oslo Museum
Oslo og Omland Sopp- og
Nyttevekstforening
Oslo Pix
Oslo Urban Arena
Oslo Vegetarfestival
Oslo Velforbund
Oslofjordens Friluftsråd
OsloMet
Osloregionen
Oslotech, Forskningsparken
Oslove Film Festiva
Passion for Ocean
Permadugnad Oslo
Posten Norge
Programmet Smartcity Bærum

Protectors Of Winter Norge
PS Paaby Prosess
Relogin
Relove
Restarters Norge
Rodeo arkitekter
Røde Kors Tøy og Tekstil
Sabima
Samarbeidsrådet for Nedre Romerike
Schive The Battery Specialist
Schneider Electric Norge
Senter for bylandbruk
Senter for utvikling og miljø, UiO
Skanska Norge
Skiforeningen
Slow Design Studio
Snøhetta
Socentral
Sogn Hagekoloni
Solvang Kolonihager
Spir Oslo
Spire
Sporveien AS
Stiftelsen Kirkens Bymisjon Oslo
Stiftelsen Miljøfyrtårn
Stiftelsen Norges Geotekniske Institutt
Stiftelsen Ultima Oslo
Stiftelsen Varde
Studentparlamentet ved Universitetet i Oslo
Studieforbundet natur og miljø
Sweco Norge
Syklistenes Landsforening

Syklistenes Landsforening i Oslo
Sørenga Badstue og Badeanstalt
Tekna
Teknisk museum
The European Youth Parliament
Trade Shop
Transportøkonomisk institutt
Undervisningsbygg Oslo KF
Ung Norge
Unity
Universitetet i Oslo
Veidekke
Visit Oslo
Vitenskapsakademi (NTVA)
Voksenenga Nærmiljøhage
Vollebekk fabrikker
Vålerenga bydelshus
Vålerenga nabolagshager
Vålerenga sokn
White arkitekter
WSP Norge
WWF Verdens naturfond
Xynteo Exchange
Young Sustainable Impact
Zero
Æra Strategic Innovation
Økologisk Norge
Økologisk Oslo Akershus
Østmarkas Venner
Øyafestivalen

Vedlegg

Vedlegg til denne rapporten er samlet på miljøhovedstaden.no.
Der vil du finne følgende dokumenter:

- Aktivitetsrapportering fra byrådsavdelingene
- Oversikt over arrangementer i det offisielle programmet
- Oversikt over mottakere av prosjekttilskudd
- Rapport fra Nabolagsprogrammet
- Utvalg av internasjonale presseoppslag

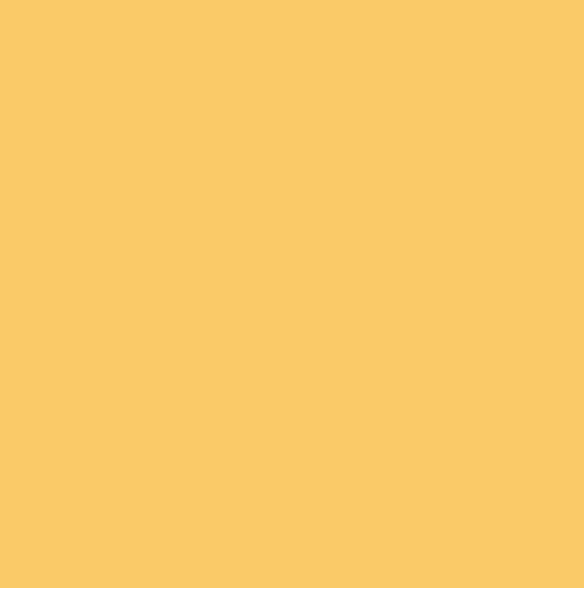
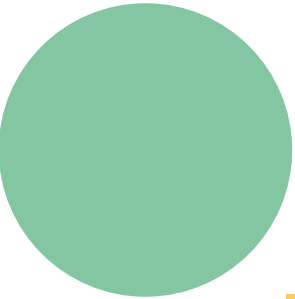

Foto: Sébastien Dahl

For å runde av miljø-
hovedstadsåret ble det
arrangert overskuddsbord
i Rådhuset. Festmåltidet
var laget av mat som
ellers ville blitt kastet.

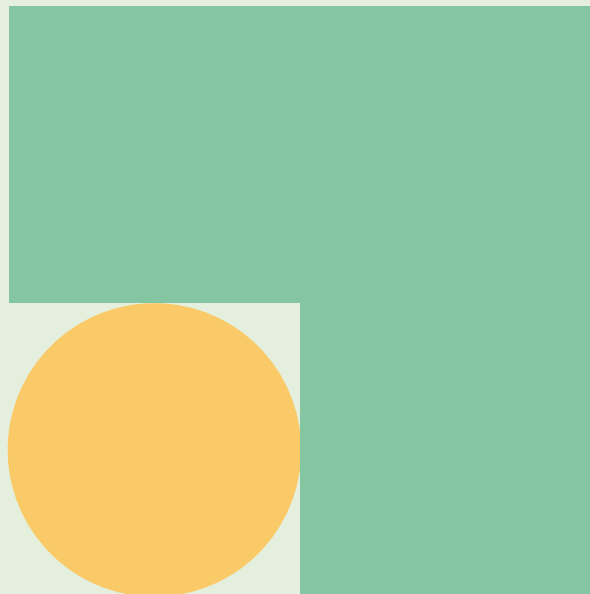

Alle foto: Sébastien Dahl

Rundt 300 samarbeidspartnere,
kommuneansatte og politikere var
samlet for å se tilbake på et år fullt
av begivenheter, og dele erfaringer.

miljøhovedstaden.no

Design og layout: UKE Konsulenttjenester

